

ZBIÓR
ARTYKUŁÓW NAUKOWYCH

PEDAGOGIKA.
WSPÓŁCZESNE PROBLEMY I
PERSPEKTYWY ROZWOJU.

Kraków

29.04.2016 - 30.04.2016

#2

СБОРНИК
НАУЧНЫХ СТАТЕЙ

ПЕДАГОГИКА.
СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ И
ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ

Kraków

29.04.2016 - 30.04.2016

#2

U.D.C. 37+082

B.B.C. 94

Z 40

Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Druk i oprawa: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»

Adres wydawcy i redakcji: 00-728 Warszawa, ul. S. Kierbedzia, 4 lok.103

e-mail: info@conferenc.pl

Zbiór artykułów naukowych.

Z 40 Zbiór artykułów naukowych. Konferencji Międzynarodowej Naukowo-

Praktycznej " Pedagogika. Współczesne problemy i perspektywy rozwoju. "

(29.04.2016 - 30.04.2016) - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour»,
2016. - 64 str.

ISBN: 978-83-65207-80-7

Wszelkie prawa zastrzeżone. Powielanie i kopiowanie materiałów bez zgody autora jest zakazane. Wszelkie prawa do materiałów konferencji należą do ich autorów. Pisownia oryginalna jest zachowana. Wszelkie prawa do materiałów w formie elektronicznej opublikowanych w zbiorach należą Sp. z o.o. «Diamond trading tour». Obowiązkowym jest odniesienie do zbioru.

nakład: 50 egz.

"Diamond trading tour" © Warszawa 2016

ISBN: 978-83-65207-80-7

KOMITET ORGANIZACYJNY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, profesor, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, **Polska**;

A. Murza (Zastępca Przewodniczącego), MBA, **Ukraina**;

M. Stych (Zastępca Przewodniczącego), dr, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, **Polska**;

E. Ageev, д.т.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, **Россия**;

A. Gorohov, к.т.н., доцент, Юго-Западный государственный университет, **Россия**;

L. Nechaeva, dr, Instytut PNPУ im. K.D. Ushinskogo, **Ukraina**;

M. Ordynskaya, профессор, Южный федеральный университет, **Россия**;

S. Seregina, independent trainer and consultant, Netherlands;

J. Srokosz, dr, Uniwersytet Opolski, **Polska**;

A. Tsimayeu, dr, associate Professor, Belarusian State Agricultural Academy, **Belarus**;

J. Turlukowski, dr, Uniwersytet Warszawski, **Polska**.

KOMITET NAUKOWY:

W. Okulicz-Kozaryn (Przewodniczący), dr. hab, MBA, profesor, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, **Polska**;

B. Куц, д.т.н., профессор, Юго-Западный государственный университет, **Россия**;

J. Kaluža, dr. hab, profesor, Akademia im. Jana Długosza w Częstochowie, **Polska**;

P. Латынов, д.т.н., профессор, Московский государственный машиностроительный университет (МАМИ), **Россия**;

J. Rotko, dr. hab, profesor, Instytut Nauk Prawnych PAN, **Polska**;

T. Szulc, dr. hab, profesor, Uniwersytet Łódzki, **Polska**;

E. Чекунова, д.п.н., профессор, Южно-Российский институт-филиал Российской академии народного хозяйства и государственной службы, **Россия**.

1. Главатських І. М.	6
ТВОРЧЕ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ	
2. Маслова О.В.	8
ОБУЧЕНИЕ СОСТАВЛЕНИЮ ПЕРИФРАЗА УЧЕБНОГО ТЕКСТА (ИЗ ОПЫТА ПРАКТИЧЕСКОЙ РАБОТЫ)	
3. Олоєр Н.В.	10
ГУМАНІСТИЧНА ПРОБЛЕМАТИКА У ТВОРІ А.СВИДНИЦЬКОГО «ЛЮБОРАЦЬКІ»: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ	
4. Єрьоміна Т. А.	13
РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО В НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	
5. Голенко А. О.	15
РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ К. Д. УШИНСЬКОКО	
6. Жеребко Ю. Р.	18
ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ М. О. КОРФА	
7. Chanturia M. M., Mskhiladze A.G.....	20
ECOLOGIC EDUCATION IN THE CHEMICAL DISCIPLINES STUDY PROCESS	
8. Тарасевич О. В., Руденко Н. М.	23
ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИВЧЕННЯ ГЕОМЕТРИЧ- НОГО МАТЕРІАЛУ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ В УКРАЇНІ ТА У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ	
9. Тесленко В.В.	31
ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДА- ГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
10. Zabolotskiy A.....	40
INDEPENDENT WORK AS THE BASIS OF DISTANCE LEARNING	
11. Шапаренко Х. А.	42
ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕ- ДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ	
12. Ільницька О.....	46
ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	

13. Эмиралиева Э. С. 49
ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ К СОЦИАЛЬНОМУ ИНСПЕКТИРОВАНИЮ СЕМЕЙ, ОКАЗАВШИХСЯ В СЛОЖНЫХ ЖИЗНЕННЫХ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАХ
14. Коваленко Т. В. 51
ПРОФІЛАКТИКА ПСИХОСОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ
15. Карпінєць Х. 54
СЛУЖБИ У СПРАВАХ ДІТЕЙ, СІМ'Ї ТА МОЛОДІ ЯК СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З БЕЗДОГЛЯДНИМИ ТА БЕЗПРИТУЛЬНИМИ ДІТЬМИ
16. Гушак Ж.М., Фаргушок І.М. 57
ОСОБЛИВОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ БЕЗПЕКОЗНАВЧОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ

ТВОРЧЕ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ-ПЕДАГОГІВ

Анотація. *Актуальність проблеми розвитку творчого мислення студентів полягає у тому, що творча підготовка фахівців вищої кваліфікації вимагає у них здатності створення нових продуктів – ідей, які дозволяють удосконалювати як виробництво, так і технологічні процеси.*

Ключові слова: розвиток, творче мислення, інженер-технолог, ділова гра, спеціальність, інженер-педагог.

Незважаючи на те, що проблема розвитку творчого начала у студентів досліджується давно, багато питань залишається невирішеними. Як і раніше, більшість навчального часу відводиться репродуктивній нетворчій діяльності. Левова частка завдань у підручнику має також відтворювальний характер.

Викладач традиційно орієнтує студентів на засвоєння знань. Такий підхід до навчально-пізнавальної діяльності за сучасних умов не є продуктивним, бо кількість знань зростає надто швидко. Та й самі по собі знання не гарантують появи нових ідей. Тому все більшого значення набуває розвиток властивостей особистості, які дають можливість творчо використовувати здобуті знання.

Сьогодні спостерігається високий темп розвитку науки і техніки, створення мислячих машин, на які перекладаються все більш складні функції, які подаються формалізації. Це звільняє людину для творчої діяльності. У відповідності з цим різко зростають вимоги до творчого мислення, яке дозволяє людині ставити нові проблеми, нові рішення в умовах невизначеності, безлічі виборів, робити відкриття, не впливають безпосередньо з наявних знань. Ця сторона розумової діяльності має свої специфічні особливості, без знання яких неможна підвищити її ефективність.

Мислення – процес узагальненого й опосередкованого пізнання дійсності. В діалектично-суперечливій єдності сплетені його продуктивні і репродуктивні компоненти, причому питома вага їх у конкретній розумовій діяльності може бути різною. Під впливом зростаючих вимог життя до творчого її компоненту виникла необхідність виділити особливі види мислення: творче (продуктивне) і репродуктивне. Особливості протікання мислення корелюють з особливостями його розвитку: наочно-дієвим характером; безпосереднім оперуванням речами; узагальненням речей та їх властивостей; предметним характером; перебудовою процесів; цілеспрямованою розумовою діяльністю; здатність до абстрактно-логічного мислення.

Нас цікавило питання про те, які ті ознаки, на основі яких дослідники розкривали специфіку мислення. Аналіз зарубіжної літератури показав, що коли мова йшла про мислення, йшлося про виникнення нового, але характер нового, джерела його – в різних теоріях вказувалися неідентичні. В працях російських психологів продуктивність – найбільш характерна специфічна риса мислення, що відрізняє його від інших психічних процесів і розглядається суперечливий зв'язок її з репродукці-

єю. Підстава поділу мислення на продуктивне і репродуктивне – ступінь новизни для суб'єкта знань, отриманих у процесі вирішення.

Творче мислення характеризується високим ступенем новизни на його основі отриманого продукту, його оригінальністю, з'являється, коли людина, спробувавши вирішити завдання на основі її формально-логічного аналізу з прямим використанням відомих їй способів, переконується в безплідності спроб, у неї виникає потреба у нових знаннях, які дозволяють вирішити проблему, яка і забезпечує високу активність суб'єкта. Усвідомлення потреби говорить про створення у людини проблемної ситуації.

Творче мислення – процес утворення нових систем зв'язків, властивостей особистості, її інтелектуальних здібностей, що характеризуються динамічністю, системністю. Характеризується новизною свого продукту, істотним впливом на рівень розвитку, своєрідністю процесу отримання, здійснює рух до нових знань. Якісні показники: економічність, послідовність, оригінальність, швидкість, гнучкість мають не тільки формуватися, а і розвиватися у ВНЗ.

Навчання у ВНЗ можна розглядати як своєрідний технологічний процес розвитку творчого мислення, формування активної, ініціативної особистості, яка вміє при опорі на фундаментальні наукові знання глибоко аналізувати і приймати обґрунтовані рішення при виконанні функціональних обов'язків.

Виділяючи навчання як один з факторів розвитку творчого мислення студентів, з'ясуємо детальніше його роль і місце серед інших формуючих впливів, визначимо власні можливості розвивального навчання, їх межі. В одному випадку інтелектуальний розвиток – це процес, що підпорядкований природним законам, в іншому – процес, що підкоряється законам тренування поза всякими внутрішніми закономірностями інтелектуального розвитку.

У педагогіці вищої школи вкоренилося положення, згідно з яким розвиток – одна з складових підготовки студентів, цілеспрямований процес функціонального вдосконалення розумової діяльності студентів відповідно до вимог їхньої майбутньої професії, умов роботи. Виражається у формуванні здатності досліджувати, узагальнювати, конкретизувати, абстрагувати, аналізувати, синтезувати, тобто всього, що складає основу творчого мислення. Розвиток – цілеспрямований процес формування структури творчого мислення, що тягне за собою розвиток інтелектуального потенціалу особистості.

Сучасна соціально-економічна ситуація в Україні пред'являє нові вимоги до випускників технічних ВНЗ. Зростає необхідність у ініціативних, творчо мислячих спеціалістах, що вміють приймати нестандартні професійні і життєві рішення. У зв'язку з цим однією з пріоритетних задач ВНЗ стає розвиток творчого потенціалу студентів у процесі їх професійної підготовки.

Література:

1. Борисенко Н.М. Психолого-педагогические основы развития творческой индивидуальности будущего специалиста-педагога: дисс. ...канд. пед. наук: /Борисенко Н.М. – Ставрополь, 1998. – 208 с.
2. Жариков Е.С. Как приблизить час открытия / Жариков Е.С., Золотов А.Б. Введение в психологию научного труда – Кишинев, 1990. – 324 с.
3. <http://vsetesti.ru>

ОБУЧЕНИЕ СОСТАВЛЕНИЮ ПЕРИФРАЗА УЧЕБНОГО ТЕКСТА (ИЗ ОПЫТА ПРАКТИЧЕСКОЙ РАБОТЫ)

Ключевые слова: перифраз, умение, лексико-грамматическая трансформация
Keywords: paraphrasing, skill, lexis & grammar transformation

Среди большого количества заданий по иностранному языку, которые студент выполняет в процессе обучения в техническом вузе, написание Paraphrasing является одним из наиболее важных не только потому, что перифраз текста – один из вопросов экзаменационного билета, но также и по причине того, что именно это умение необходимо студенту при работе с научным текстом и требует основательной подготовки. Студентам приходится обрабатывать большое количество литературы при подготовке, например, реферата на младших курсах, либо курсовых работ – на более старших, и, наконец, диплома, на заключительном этапе обучения. Это важное умение становится востребованным студентами не только на занятиях по иностранному языку, но и при выполнении заданий по предметам междисциплинарного и технического цикла.

Перифраз (Paraphrasing) и краткое содержание текста (Summary) это способы передачи содержания трудов другого автора. Существенная разница заключается в том, что обращение к перефразированию более частотно по причине того, что возникает необходимость сделать предваряющее вступление, в рамках своей, например, статьи и обобщить информацию по теме или сделать экскурс в предысторию вопроса. Целесообразность обращения к перифразу обусловлена тем, что устраняется необходимость избыточного цитирования, что добавляет некую эстетику в общее оформление текста, т.к. текст не перегружен большим количеством кавычек и знаков препинания. Перифраз, при указании на автора и его работу в библиографическом списке, помогает избежать плагиата, что может, в случае его обнаружения, доставить серьезные проблемы.

Перефразирование – это передача содержания информации текста другого автора собственными лексико-грамматическими средствами. Опыт практической работы со студентами по составлению перифраза позволил нам создать четкий алгоритм, следуя которому студент сначала ясно понимает, а затем создает перифраз текста. В начале работы студент изучает текст, используя технику детального чтения со словарем. На этом этапе важно уделить особое внимание абсолютно правильному пониманию исходного текста, т.к. недопустимо искажение информации текста финального. Далее необходимо обучить студента находить главные темы и ключевые слова, которые помогут не отклоняться от основной информации. Хорошее знание английской грамматики существенно поможет в оформлении содержания финального текста. На этом этапе у студента возникает ряд трудностей, связанных с недостаточным знанием английских грамматических конструкций, что в значительной степени снижает их свободу в

выборе, например, залога, причастного оборота, инфинитива и оборота с инфинитивом, герундия и т.д. Работа с лексикой предполагает наличие сформированного умения находить синонимы, помня при этом, что не следует выходить за рамки научно-технической или научно-популярной лексики. Для устранения этих грамматических и лексических затруднений полезно предварять написание перифраза выполнением упражнений, которые помогут студенту лучше освоить грамматику и уметь выбирать нейтральное, подходящее для замены в тексте, слово.

Следующий этап — это проверка написанного текста. Прежде всего, студент должен проверить сохранена ли информация исходного и финального текстов, далее – сохранен ли стиль текста (особое внимание следует уделить исключению такого принятого студентами вида работы, которое именуется «*coru and paste*»), затем проверить, насколько грамотно написана статья и не забыть в заключении указать автора и название перефразируемого произведения, чтобы не быть обвиненным в плагиате.

Для грамотного написания *Paraphrasing* на английском языке, полезно использовать принятые для данного вида работы устоявшиеся выражения и фразы. Так, для того чтобы начать изложение можно использовать глаголы и их сочетания: автор подробно останавливается, описывает, обобщает, проводит сопоставление, делает некоторые критические замечания. Далее уместно использование таких выражений как: затем автор переходит к описанию, дальнейшее развитие мысли автора, автор подробно раскрывает, в центре изложения находится, главная мысль и т.д. Закончить перефразирование текста могут такие выражения как: автор делает отчет, заключение, обобщение, суммирование и т.д. Употребление данных слов делает текст логически выстроенным и звучащим плавно, способствует его более легкому восприятию читающим.

В целом, умение делать перифраз помогает не только при выполнении языковых заданий, но также развивает аналитические навыки работы с текстом и может быть востребовано студентом не только на учебной скамье, но и в его дальнейшей профессиональной деятельности.

Литература:

1. Савельева М.В., Маслова О.В., Стрекалева Т.В., Ткачук А.Н. *English for academic purposes. Writing Essays: Сб. текстов и упражнений по развитию навыков письменной речи на английском языке для студентов дневной формы обучения.* СибГАУ, Красноярск, 2010. – 105 с.

ГУМАНІСТИЧНА ПРОБЛЕМАТИКА У ТВОРІ А.СВИДНИЦЬКОГО
«ЛЮБОРАЦЬКІ»: ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Ключевые слова: роман-хроника, психологізм, проблема обучения и воспитания.

Ключові слова: роман-хроніка, психологізм, проблема навчання і виховання.

Key words: novel -chronicle, psychology, the problem of training and education.

Головним твором А. Свидницького є роман-хроніка або, як зазначив сам автор, «сімейна хроніка» «Люборацькі», який був написаний у 1861-1862 роках, але опублікований І. Франком у журналі «Зоря» лише через 15 років після смерті поета. Ось така нещаслива доля спіткала автора новаторського на той час за жанром і за змістом роману. Метою цієї статті є висвітлення гуманістичної проблематики творчості автора, а саме проблеми національної освіти.

У своїй праці «Анатоль Патрикійович Свидницький (увага до його «Люборацьких»)» І. Франко писав: «Ця хроніка є перша широка спроба української повісті на тлі сучасних суспільних обставин і zarazом, можна сказати, одна із кращих проб, які досі маємо на тім полі, і в деяких зглядах може сміло стати під пару Нечуєвій «Причепі», з котрою у неї багато спільного і котрої вона старша сестра» [1, 79-80]. Сам письменник визначив жанр «Люборацьких» як «роман з життя правобіського духовенства». Твір по праву вважають першим проблемним соціально-побутовим, психологічним романом в українській літературі на актуальну тему тогочасного суспільного життя. У ньому порушується ряд нових проблем 50—60-х років XIX століття на Україні, і вирішуються вони з передових демократичних позицій. Автор висунув на перший план життя православного сільського духовенства. У центрі твору – родина священика Люборацького, яку спіткає розлад і трагічний кінець через тривале знаходження під тиском царського уряду і польської шляхти. Твір не зациклений конкретно на родинній темі, він виходить за її рамки і розкриває сторони суспільно-економічних і національно культурних відносин на Правобережній Україні. Сім'я Люборацьких «глибоко корінням входить в український ґрунт, її голова, о. Гервасій, людина шановна й гідна пошани: має добру «гортань» і дикцію, що «кожне йому слово як обточене із уст викочується», живе між громадою, як свій, уміє їй годити, не підробляючись і не пристосовуючись. Пані Люборацька, цілком до пари панотцеві. Вона з гідністю грає свою роль найповажнішої з жінок парафії, вона пильно береже традиції хорошого і знатного попівського роду» [1, 81]. А. Свидницький у своєму творі порушував найрізноманітніші проблеми, такі як: проблеми нової національної освіти; статусу української мови; проблеми гармонійно розвиненої особистості, а також українського інтелігента; проблеми жіночої незалежності, рівності у правах в українському суспільстві.

Першою з основних проблем роману є проблема навчання і виховання, які були спрямовані на розвиток освіченості особистості, а на виховання вірогідних слуг царизму. Проти такої системи освіти у 50-60 роках XIX століття велася боротьба, видатні демократи, такі як Т.Шевченко, М.Добролюбов, К.Ушинський та ін., вимагали перебудови цієї антигуманної системи, ліквідацію схоластики і формалізму, виступали проти тілесного насилля над дітьми, морального приниження і пропагували ідею нового суспільства, в якому людина здатна сміливо боротися за прогресивні ідеали. Окрім російської системи виховання, у романі критикується польська система, а саме, виховання в польсько-шляхетських пансіонах. Приступне панство намагалося полонізувати українське населення, відвернути його від православ'я і повернути його в католицизм, змушувало зненавидіти рідний народ і прищеплювало шляхетську мораль, тим самим зберігши своє панування на землях Правобережної України.

Проблема національної освіти стосується єдиного сина о. Гервасія Антося Люборацького, який навчався в бурсі та в семінарії, і доньки Масі. Підступний пан Росолинський намагався затуманити розум о.Гервасія, щоразу під час розмови переводячи тему на виховання його дітей, а саме Масі. Пан настирливо радив віддати доньку на виховання в польсько-шляхетський пансіон, інакше він зруйнує життя дитини [4, 19]. В образі пана Росолинського зображено типового шовініста, який за допомогою своєї хитрості змусив о.Гервасія відвернутися від рідного [4, 20].

Антон Люборацький є центральним образом роману. У творі поступово розкриваються різні грані його характеру та процес формування його особистості. На початку твору автор змальовує його як кмітливого, дотепного, щирого хлопчика «Що то за хлопець ріс! Вже було вмів на криласі читати і міг за дядка бути, хоч мав літ одинадцять. Панотець так-таки й думав, та прийшов указ від благочинника, щоб в школи везти... Що то вже плачу було!» [4, 9]. Недаремно плакала мати, адже потім їй довелося терпеливо зносити образи від «вихованої» у панському пансіоні Масі і від бурсака Антося. Бурса поступово отруювала свідомість хлопця: аморальна атмосфера, груба наруга, огидний побут: «От заскрипіли поламані двері, загуркотали перед нами наче гусятник який, — то стіни...Бачите — наче лежанка стоїть? А серед її вмурований казан — бачите?.. Наохрест коло казана — діри, щоб дим проходив та полум'я, як топиться. В тім казані, якби по добрім хазяйстві, гріли б окропи, як шмаття золять, а тут варять куліш школярам» [4, 27]. Далі отруювати його життя продовжила Подільська семінарія, де вчителі також не поважали учнів, лаяли їх та принижували.

Твір Свидницького є частково автобіографічним, тому ставлення автора до тогочасної суспільно-політичної ситуації реалізується через образ Антося, який подається у розвитку, динаміці, русі [3]. Образ Масі також подається у поступовому розвитку, поступовому формуванні характеру, про що неодноразово вказував відомий літературознавець О. Потебня. «Вчення О. Потебні про внутрішню форму слова і словесного образу – одне з фундаментальних положень поетики художнього тексту, яке свідчить про невичерпність змісту слова, про його багатозначність, впливовість на адресата та універсальність водночас» [2,69].

Отже, в історію української літератури А. Свидницький увійшов як один із кращих просвітителів тогочасного періоду. Він відстоював права українців на освіту, відстоював українську мову, зображуючи наслідки процесу відривання українців від

рідної мови; викрив суть політики денаціоналізації російського православ'я і польського католицизму; представив самобутнє бачення жіночої проблеми, протиставляючи жінці-рабині жінку-інтелігентку, тим самим став ідейним новатором.

Література:

1. Зеров М. Анатоль Свидницький, його постать і твори // Зеров М. Твори в 2 томах. – Т. 2. – К., 1990.
2. Колкутіна В.В. Концепція О.Потебні у проєкції до літературознавчих пошуків Д.Донцова (рецептивний аспект) // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. – Харків, 2010. – № 91. – Частина 2. – С.69-75.
3. Колкутіна В.В., Ганзенко Г. Психологізм у романі «Люборацькі» А. Свидницького // Функціональність загальнокультурних традицій у російській та українській літературах ХХ-ХХІ століть. – Одеса, 2013. С.94-98.
4. Свидницький А.П. Люборацькі. – Київ-Ляпціг: Українська накладня. – 306с.

Єрґоміна Т. А.

студентка 3 курсу

Інституту психолого-педагогічної

освіти та мистецтв

Науковий керівник: **Толкачова А. С.**

Канд. пед. наук, доцент

Бердянський державний

педагогічний університет

Україна

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІДЕЙ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ**

Ключові слова: природа, гуманність, дитина, екскурсія, Василь Сухомлинський, педагог, спостереження, казка.

Key words: nature, humanity, child, excursion, V. Sukhomlinsky, pedagogue, observation, tale.

Голенко А. О.

студентка 3 курсу

Институту психолого-педагогічної

освіти та мистецтв

Науковий керівник: *Толкачова А. С.*

канд. пед. наук., доцент

Бердянський державний

педагогічний університет

(Україна)

РЕАЛІЗАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ІДЕЙ К. Д. УШИНСЬКОГО

Ключові слова: педагогічні ідеї, науковці, педагогічна спадщина, навчання, виховання, педагогічний досвід, принцип народності, фахова майстерність, педагогічний такт.

Keywords: teaching ideas, scientists, pedagogical heritage, learning, education, teaching experience, the principle of nationality, professional skills, pedagogical tact.

Актуальність полягає в застосуванні ідей народної педагогіки, лінгводидактичного підходу до навчання дітей рідної мови, запропонованих К. Ушинським у сім'ї та в навчальних закладах, що допомагає реалізувати наступність і взаємозв'язок у вихованні учнів батьками та педагогами.

Мета – проаналізувати реалізацію ідей в педагогічній та літературній спадщині К. Д. Ушинського.

У наш час реформаційних перетворень в усіх сферах життя суспільства, формування громадянського, ринкового, конкурентного середовища проблема виховання сильного характеру людини, здатного долати труднощі, характеру підприємливого, морального, практичного постає особливо гостро[1].

17 березня 2009 року в Південноукраїнському регіональному інституті післядипломної освіти педагогічних кадрів відбулися обласні педагогічні читання «Упровадження педагогічних ідей К.Д. Ушинського в сучасних загальноосвітніх навчальних закладах» (до 185-річчя від дня народження). У роботі взяли участь науковці, учителі міста та області. Спираючись на педагогічну спадщину вченого, у сучасній освіті інтенсивно запроваджується модель особистісно орієнтованого навчання й виховання, створюються можливості для здобуття якісної освіти, розширюється та розвивається українськомовний освітній і культурний простір, формується здоровий спосіб життя.

З педагогічними ідеями видатного вченого про навчання мовленню учнів початкових класів, лінгводидактичний підхід до навчання дітей рідної мови, реалізацію настанов К.Д. Ушинського у формуванні уваги для виховання та навчання учнів, спадщину великого педагога в сучасному вимірі вищої освіти та духовність як основу педагогічної системи, про дидактичні аспекти навчального процесу й ситуацію успіху ознайомили учасників педагогічних читань. [2].

Спадщина великого педагога – це цінний внесок до скарбниці світової педа-

гогіки, який допомагає вирішити сучасні проблеми навчання і виховання. Ідеї К.Д. Ушинського пронизані духом гуманізму, демократизму залишаються актуальними й сьогодні.

Завдяки багатому педагогічному досвіду К. Ушинського сформована власна система поглядів, яка лягла в основу розробки теоретичної й практичної освіти. На думку Костянтина Дмитровича, має будуватися на основі врахування вікових, психологічних особливостей дитини, принципах свідомості, наочності і народності. Особливе значення в наш час набуває принцип народності, який ґрунтується на думці, що «народ повинен мати школу з рідною мовою навчання, яка має будуватися на власних національних засадах» [3].

Педагогу належить розробка наукових засад національного виховання, де система виховання генерує національний дух, менталітет, характер нації, психологію, традиційну культуру та спосіб життя. Першоосновою національного виховання є рідна мова, як джерело духовного й інтелектуального розвитку дітей, формування їхнього світогляду. Основними ознаками сучасної школи є навчання рідною мовою, а серцевиною змісту навчання й виховання стає національна ідеологія, яка віддзеркалює духовні цінності народу, ідеї злагоди, справедливості й гуманності. Значне місце у спадщині К. Ушинського відведено вдосконаленню класно-урочної системи навчання (посилення гуманітарного аспекту освіти, особистісно-орієнтований характер, індивідуалізація навчання, спрямованість на саморозвиток особистості, формування людини з науковим світоглядом, розумовим, моральним, трудовим, естетичним та естетичним вихованням тощо) [2].

Величезне значення вчений-педагог приділяв особистісним якостям учителя. Це – любов до професії, педагогічна культура, всебічна освіченість, фахова майстерність, педагогічний такт та ін. При чому він активно виступав проти розподілу функцій вихователя й викладача.

Значне місце в педагогічній спадщині вченого відведено ролі сімейного виховання. Він підкреслював, що тільки правильне сімейне виховання забезпечує всебічний розвиток дитини. У сім'ї діти отримують перший соціальний досвід, набувають елементарних знань та навичок спілкування, формують особистісні якості [1].

Педагог був основоположником стрункої педагогічної системи. Спираючись на педагогічну спадщину вченого, у сучасній освіті інтенсивно запроваджується модель особистісно орієнтованого навчання й виховання, створюються можливості для здобуття якісної освіти, розширюється та розвивається українськомовний освітній і культурний простір, формується здоровий спосіб життя.

Отже, творчість К. Д. Ушинського з кожним роком залучає усе більш пильну увагу світової наукової і педагогічної громадськості як у нашій країні, так і за рубежом. Розроблена ним педагогічна система не тільки збагатила педагогічну науку новаторськими ідеями і положеннями, внесла вклад як у теорію, так і в практику утворення і виховання, але і стала значним, революційним етапом у розвитку вітчизняної педагогічної думки.

Література:

1. Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори: в 2 т. / редколегія: В.М.Столетов та ін.– К.: Рад. школа, 1983. – Т.1 – 348 с.

2. Зайченко І. В. Історія педагогіки: [навч. посіб.] у двох книгах / Іван Васильович Зайченко. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2010. – Кн. I: Історія зарубіжної педагогіки. – 2010. – С.252 – 323.
3. Українська педагогіка в персоналіях: [навч. посіб.] у двох книгах/ за ред. О. В. Сухомлинської. – К.: Либідь, 2005. – Кн. 1. – 624 с.

Жеребко Ю. Р.

студентка 3 курсу

Институту психолого-педагогічної освіти

та мистецтв

Науковий керівник: **Толкачова А. С.**

канд. пед. наук., доцент

Бердянський державний

педагогічний університет (Україна)

ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ У ПЕДАГОГІЧНІЙ СПАДЩИНІ М. О. КОРФА

Ключові слова: виховання, розвивальне навчання, земська школа, урок.

Keywords: training, developmental education, rural school, lesson.

Актуальність проблеми навчання і виховання учнів молодшого шкільного полягає у тому, що вона пов'язана із питаннями реформування національної освітньої системи в нових соціально-економічних, політичних, культурних змінах і перетвореннях, які відбуваються сьогодні в Україні.

У цьому контексті інтерес представляє вивчення проблеми навчання і виховання у творчій спадщині педагога, просвітника Північно-Приазовського регіону другої половини XIX – першої половини XX століття – М. О. Корфа (1834–1883), який здійснив певний внесок у розвиток вітчизняної педагогічної науки та освітньої практики.

Проблемами навчання і виховання займалися І. Бех, В. Вихрущ, В. Євдокимов, В. Кремінь, В. Луговий, Н. Ничкало, І. Прокопенко, О. Савченко, О. Сухомлинська, Г. Троцько, Н. Шип, І. Яшук та ін.

Мета дослідження: вивчити і науково обґрунтувати проблеми навчання і виховання у педагогічній спадщині та практичній діяльності М. О. Корфа.

Автор багато зробив для народної освіти в країні, він по праву займає почесне місце в історії вітчизняної педагогіки і нашого краю як один із творців земської народної школи. Як тоді часто їх називали «корфівськими тризимками» (Корф започаткував однокласні земські школи з трирічним навчанням – Авт.), бо заняття починалися пізно восени, в кінці жовтня – у листопаді, а закінчувалися на початку травня, що було пов'язано з польовими роботами, у яких діти брали участь [1, с. 61].

Основною метою загальноосвітньої школи М. Корф вважав підготовку людини до життя, і до того ж людини розвинутої фізично і духовно. Школа при цьому має забезпечити надання учням різнобічних гуманітарних і реальних знань, розвинути здатність до самоосвіти, виховати у них такі моральні риси, як патріотизм, чесність, справедливість, любов до праці, дисциплінованість; сприяш зміцнеш фізичних сил і здоров'я учнів і розвивата естетичні почуття [2, с. 123].

Найбільш раціональною формою організації навчальної роботи в школі М. Корф справедливо вважав урок. Поклавши за основу висловлювання К. Ушинського,

розвинув їх і конкретизував відносно початкової школи. Необхідність класно-урочної системи навчання, на думку М. Корфа, обумовлюється характером спільної роботи учнів. Обов'язком вчителя було – посадити дітей на лави, дати кожному з них буквар для зубріння і пропис для списування, бити і перепитувати їх час від часу [3, с. 57–58].

Аналіз його дидактичних праць «Керівництво до навчання грамоти» та «Російська початкова школа» дозволяє стверджувати, що на основі вивчення закономірностей процесу навчання педагог сформулював розвивальний принцип навчання, під яким розумів «критерій, основу для вибору правильного методу дидактики». Звертаючись до відомих психологічних ідей своїх попередників, а особливо до праць К. Д. Ушинського, він експериментально не тільки розширив принцип практичності, свідомості, природності, швидкості, самодіяльності, наочності, врахування індивідуальних особливостей дітей, але саме в земській педагогіці обґрунтував принципи стислості, простоти, раптовості, впевненості в успіху і, що особливо цінно, подав конкретні практичні поради вчителю щодо їх застосування.

Саме з ініціативи М. О. Корфа у земських школах втілювалися основні дидактичні принципи розвивального навчання, а саме: не вимагати від дітей зачувати матеріал без розуміння; забезпечувати доступність у навчанні; не звільняти дітей від самостійного обдумування; не залишати дітей без допомоги; у навчанні йти вперед, спираючись на вивчений матеріал [4, с. 111-112].

Таким чином, ідеї педагога є провідними ідеями в розв'язанні актуальних проблем розвивального навчання на сучасному етапі вдосконалення освіти: впровадження нових типів і видів викладання, історичний характер змісту національного виховання, особистісно-орієнтований підхід у навчально-виховному процесі.

Розвивальний вплив навчання найбільше визначається його процесуальною стороною, тобто тим, як саме воно організоване. Тому в перебудові організаційних форм – важливо, щоб високий навчальний результат досягався не за будь-яку ціну, а поєднувався з розвитком пізнавальних можливостей і потреб дитини, щоб виконавська діяльність підпорядковувалася творчій.

Література

1. Кушніренко І. Напівзабуті імена... / І. Кушніренко, В. Жилінський. – Запоріжжя: Дніпровський металург, 2004. – 118 с.
2. Корф Н. А. Русская начальная школа. Руководство для земских гласных и учителей земских школ / Николай Александрович Корф. – Спб.: Изд. Д. Е. Кожанчикова, 1870. – 363 с.
3. Левківський М. В. Історія педагогіки: Навч.-метод. посібник. Вид. 4-те. Навч. пос. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 190 с.
4. Кравець В. Історія української школи і педагогіки / Володимир Кравець. – Тернопіль, 1994. – 386 с.

ECOLOGIC EDUCATION IN THE CHEMICAL DISCIPLINES STUDY PROCESS

In the process of ecologic education special role is awarded to the fundamental disciplines of Exact and Natural Sciences disciplines – physics, chemistry, biology, geography, which study and research the relationship aspects of the integral system – human-society-nature.

The achievements of chemistry in the field of techniques make wonders, discoveries and inventions find their practical realization in the atomic energy field, the new materials with pre-defined features and solving the vital secrets. It is impossible to imagine human household life without chemistry and chemical industry production, which is negatively influencing the ecologic conditions of the environment and created danger for human health. The ecologic processes happening in the world demand minimal knowledge of chemistry, as an important component of culture [2]. The greatest problem of school education is lack of interest towards chemical knowledge [1]. The fact coincides with the world tendency of decreased interest generally concerning the natural sciences, which is connected to the results of human activities, environment pollution, catastrophes on atomic power electric stations, accidents in different manufacturing. All those problems are somehow connected with deficit of knowledge in chemistry, technologic processes chemism, safety techniques when working with chemical reagents. Practical activities of people made the powerful geochemical factor, are defined by the specific cultural component, creating the chemical knowledge. Chemistry, as a cultural component, enriches the fundamental conceptions on the world: conception between the complicated systems features and structures, conceptions symmetry, chaos and ordering quality, substances evolution, which form the integral natural scientific outlook, generalized knowledge on nature and place of humans in the universe. Thus, it is necessary to process the active study methods and include students in the study process, develop the independent, analytical thinking in them. Actual are expression of key issues in the study materials, discussions, presentations, practical cases study, experiments planning, holding, analyses of results/mathematical processing, making argued conclusions, chemical monitoring implementation need the proper methods.

In the process of chemistry teaching we can underline four main directions: substance structure; elements and their mixtures periodic changes; chemical processes current possibilities – chemical thermodynamics; chemical kinetics. In the process of themes discussion it is necessary students must understand their vital significance, interrelations among substances features, their use and influence on the environment (connection: human→substance→nature). Physical chemical features of the elements and their physiologic role is defined by the elements location in the periodic system. Live systems are mainly consisting of the elements spread in the Earth core. During the normal physiologic processes in the human organism the biogenic elements optimal concentration balance is kept, homeostasis, which is breaches causes diseases and it can be used as a diagnostic test.

Concentration of several chemical elements in human organs and tissues

Organs and tissues	Elements	Organs and tissues	E Elements
Brains	Na, Mg, K, Zn	Sexual glands	Li, Na, Zn, Br
Pituitary	Zn, Br, Mn, Cr	Kidneys	Li, Se, Ca, Na, Mg, K, Mo, Cd, Ag
thyroid gland	I, Zn, Br	Tooth enamel and textiles	Ca, Mg, P, F
Heart		Muscles	Li, Mg, K, Ca
Lungs	Ca, K	Liver	Li, Se, Mo, Zn, Ca, Mg, K, Cu
The retina	Ba	Bone	Ca, Sr, Mn

Structuring and functioning of the organism it is needed 15 biogenic elements: non-metal: F, Cl, Br, I, Si, Se, As; metal: Li, Ba, Sr, Sn, Ti, V, Cr, Ni. Total mass share of these elements in the organism ~ 0,3%.

Basis for chemical elements use is their natural selection, deficit or excess causes different diseases. Correlation between the elements number and diseases is shown as follows: deficit of calcium, silicium causes the skeleton growth decrease, magnum – muscle deficit, zinc – skin diseases, genital glands maturity decrease, cuprum – arteries weakness, secondary anemia, liver function deterioration, selenium – heart muscle weakness, iodine – thyroid gland work deterioration and metabolism suspension, fluorine – tooth caries, chrome – diabetes, nickel –dermatitis, depression, diabetes, iron, cobalt – malignant anemia, molybdenum – cellular growth decrease, inclination towards caries – malignant anemia, manganum – agenesis, skeleton growth decrease.

Decrease of Ca in blood sharply increases the nervous-muscle agitation. Multiple muscle fibrillation is formed, accompanied by spasms, opistotonuria is developed. Iodine mixtures are used in cases of endemic goitre, atherosclerosis, bronchitis bronchus asthma, rheumatism, poisoning with silver and lead. I^{131} radioactive nuclide is used to test the thyroid gland, cancer treatment. Lead can cause the following disorders: pain in muscles and joints, nervous system disorder, arterial pressure increase, deterioration of memory, hearing and sight, problems in intestinal system, reproductive system in women as well as in men. Lead is very toxic element and it has no useful effect on human organisms. From 2004 the World Healthcare Organization has classified the lead as the 1-st class toxic substances group element, risk containing neurotoxin. The toxic elements include also cadmium, manganum, molybdenum, nickel and selenium, but apart from the lead, they are necessary for the human organisms to certain extent. The chemical ecology course must consider the local production effects on the environment – soil, water, air – the ecologic situation.

In the work we have considered the goal of the ecologic education – one of the priorities for the modern society: enriching the study programs with chemical ecologic knowledge; increasing the ecologic culture; adoption of skills necessary for ecologic policy principles realization and their practical use. For this purpose, we must study the negative effect of the harmful substances. As a result of exchange among toxic elements and chemical mixtures the biosphere is changed and the expected risk-factors.

Thus, the task of the chemical ecology as a science, is to research the vital regularity and the anthropogenic effects can be defined according to the natural systems. Accordingly, we must optimize the technologic processes, forecast the difficult productions and substances and their negative effect on the environment. Every year the human's negative effect on the environment increases, the part of toxic substances is included in the substances exchange cycle and accrued in the biosphere, that's why the stable coexistence is possible only via permanent education, knowledge of the mentioned issues and correct assessment of the environment quality.

References

1. Gordeziani M., Kvesitadze M., Chemical Ecology basics, Tbilisi, 2000
2. Lisichkin G.V., Minchenkov E.E., Sushko V.I., Shelinsky G.I, Concepts School of Chemical Education // Turbovsky YS Concept of Higher Professional, — 1989. — № 6. — C. 8—28.
3. Gogonaia I., Chanturia M., Mskhiladze A. – Students' independent work organization issues Analytical Chemistry Laboratory in praktikum, Tskhum-Abkhazian Academy of Sciences, Publishing "Meridian", 2011, T. II, 420-425
4. Gabrichidze O., General Chemistry (some aspects of biological systems – T), Education, Tbilisi, 1998.
5. The National Report on the State of the Environment, 2001

Тарасевич Олександра Віталіївна

студентка 4 курсу

Університетського коледжу

Київського університету

імені Бориса Грінченка, м. Київ

Руденко Ніна Миколаївна

аспірант, викладач математики

Університетського коледжу

Київського університету

імені Бориса Грінченка, м. Київ

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИВЧЕННЯ ГЕОМЕТРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ МОЛОДШИМИ ШКОЛЯРАМИ В УКРАЇНІ ТА У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

***Анотація.** В статті розглядаються програмні вимоги та особливості формування уявлень про геометричні фігури дітей молодшого шкільного віку в Україні та в Англії; наведено порівняльну характеристику сучасних українських підручників та англійських підручників видавництва «OXFORD», які є у вільному доступі в мережі Internet.*

Ключові слова: геометричний матеріал, геометричні фігури, початкова школа.

Вступ. Останніми десятиліттями відбувається глобальний процес розвитку світового суспільства відповідно до якого сервісно-орієнтована модель суспільства поступається інтелектуально-орієнтованій моделі. Дослідження останніх років підтверджують, що у сучасній світовій економіці є чотири максимально затребувані сфери діяльності, на які орієнтуються випускники шкіл так звані STEM (анг. Science – наука, Technology – технологія, Engineering – інженерія and Mathematics – математика). Тому вивчення в школі математики та, зокрема, геометрії як важливого її розділу, є актуальним питанням і для України, і для країн Європейського Союзу.

Ознайомлення з геометричним матеріалом відіграє виняткову роль при формуванні світогляду молодшого школяра. Вивчаючи новий матеріал або аналізуючи свою роботу, учень повинен чітко розуміти, що є вихідним, а що логічним наслідком з нього і чим він користується у своїх висновках. В процесі навчання, вчителі початкової школи навчають своїх учнів новому геометричному матеріалу, застосовуючи новітні, в тому числі інтерактивні технології, спираючись на принципи наочності, науковості, доступності, систематичності і послідовності; використовують зв'язок навчального матеріалу з життям; заохочують школярів до активності у навчанні завдяки індивідуальному підходу до учнів та емоційності навчання; перевіряють міцність засвоєння нових знань, використовуючи словесні методи навчання та обов'язково застосовуючи ці знання на практиці. Тому математично-геометричний розвиток учнів є дуже **актуальною темою** у всьому світі, оскільки не знаючи геометрії, не можна зрозуміти як влаштовано світ.

Метою даної статті є порівняння вивчення геометричного матеріалу молодшими школярами в Україні та в Англії. Відповідно до поставленої мети було висунуто

ряд **завдань**: розглянути програмні вимоги до формування уявлень про геометричні фігури дітей молодшого шкільного віку в Україні та в Англії; розкрити особливості формування уявлень про геометричні фігури учнів початкових класів в українських та англійських школах; порівняти навчально-методичну літературу, за допомогою якої здійснюється навчання математики в українській та англійській школах; показати на прикладах їхні відмінності.

Виклад основного матеріалу.

Геометрія (в перекладі з грецької слово «геометрія» означає «землемірство») як наука, зародилася багато тисячоліть тому у зв'язку з потребою вимірювання землі. Геометрична пропедевтика поділяється на такі складові: розвиток просторових уявлень молодших школярів; формування уявлень про лінії і відрізок; креслення і вимірювання довжин відрізків; ознайомлення з многокутниками і кривим; вимірювання периметра і площ многокутників; спостереження геометричних тіл і введення їх назв.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що українські вчені вивчали різні аспекти проблеми формування уявлень у дітей знань про геометричні фігури: математичну, геометричну та просторово-логічну підготовку дітей в дитячому садку (М. Богданович); вивчення геометричних фігур на уроках математики та наступність у вивченні геометричного матеріалу в початковій та основній школі (М. Волчаста); розвиток у дітей дошкільного віку операцій лічби геометричних предметів, особливості сприйняття геометричних фігур і форм об'єктів та освоєння величини предметів та формування просторових уявлень (М. Поддяков); генезис поняття фігури і особливості кількісних абстракцій геометричних предметів (П. Гальперін, Г. Костюк).

У процесі навчання математики в початкових класах в Україні, учитель обов'язково спирається на Державний стандарт початкової загальної освіти (освітня галузь «Математика»). Метою освітньої галузі «Математика» є формування предметної математичної і ключових компетентностей, необхідних для самореалізації учнів у швидкозмінному світі. Відповідно до Державного стандарту початкової загальної освіти створена Програма «Математика» для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класи (В. Онопрієнко, С. Скворцова, Н. Листопад) [4], в якій курс математики подається за такими змістовими лініями: числа, дії з числами; величини; математичні вирази, рівності, нерівності; сюжетні задачі; просторові відношення, геометричні фігури; робота з даними. Програма побудована концентрично, що дозволяє змісту розділам у кожному класі розширюватись і доповнюватись. В контексті тематики статті нас цікавить змістова лінія «Просторові відношення, геометричні фігури». Головне завдання якої полягає у розвитку в учнів просторових уявлень, умінь спостерігати, порівнювати, узагальнювати й абстрагувати та в формуванні у школярів практичних умінь будувати, креслити, малювати й конструювати геометричні фігури від руки та за допомогою простих креслярських інструментів. У початковому курсі математики в учнів формуються уявлення та поняття про геометричні фігури на площині, їх істотні ознаки і властивості; вчать розпізнавати геометричні фігури у просторі та їх елементи, зіставляти образи геометричних фігур із навколишніми предметами. Навчальна діяльність, пов'язана із вимірюванням та обчисленням геометричних величин, дає змогу проілюструвати просторові та кількісні характеристики реальних об'єктів, організувати продуктивну діяльність молодших школярів [5].

Під час вивчення геометричного матеріалу надзвичайно важливо враховувати рівень геометричного розвитку, на якому перебуває дитина. Як наголошували голландські педагоги П'єр і Діана Гіллі, для кожного рівня притаманна власна мова, певний рівень осмислення та логічного опрацювання навчального матеріалу. «На кожному рівні розвитку учні і вчителі вживають одні й ті ж терміни, слова, але їх зміст на кожному рівні розвитку дитина розуміє по-різному». [3, 293]. Таким чином вивчення геометричного матеріалу у початковій школі краще розпочинати з ознайомлення спочатку з об'ємними геометричними фігурами, а потім із плоскими, або паралельно. Це має бути стандартний набір основних тіл: куб і куля, циліндр і конус, призма (прямокутна) й піраміда (правильна трикутна або чотирикутна), а також плоских фігур: квадрат і прямокутник, круг і овал, трикутник, чотирикутник, п'ятикутник і т.д. Діти повинні вміти розпізнавати ці фігури та називати їх. Тобто важливо встановити зв'язок між зоровим образом і словом (назвою фігури). Водночас діти повинні вміти порівнювати образ геометричної фігури з предметами навколишнього середовища

Вивчення геометричного матеріалу школярами в початкових класах українських та британських шкіл має ряд спільних та ряд відмінних ознак. До спільних ознак відноситься те, що учні йдуть до школи вже підготовленими, мають поняття про геометричні фігури, але не знають їх властивостей. Проте учні початкової школи Великої Британії вивчають математику довше, ніж українські діти. Це пояснюється тим, що в Британії діти йдуть до школи у 4-5 роки і закінчують навчання в початкових класах у 10-11 років, а в Україні цей процес включає не 6, а всього 4 роки (учні віком з 6 до 10 років). Також відмінності полягають у тому, що завдання у підручниках видавництва «OXFORD» є дещо ускладненими, ніж ті, які пропонуються в українських підручниках.

В 1-2 класах учні України та Великої Британії вивчають практично однакові теми, вони знайомляться з елементарними геометричними фігурами (точка, пряма, крива, промінь, відрізок тощо) і дають їм назви, можуть поєднувати або розбивати її на групи, моделювати їх з підручних матеріалів, позначають фігури буквами латинського алфавіту. Але, починаючи з третього класу відчутні певні зміни. Школярі Британських шкіл вивчають в 3-4 класах аналогічні теми до українських учнів, але їх матеріал ускладнюється, вони раніше від нас починають вивчати елементи фігур, а згодом працюють з їх площею, малюють 3D-об'єкти. Продемонструємо ці відмінності за допомогою таблиці.

Тема	Класи	
	Україна	Велика Британія
Властивість протилежних сторін прямокутника	2	3
Правило знаходження периметра прямокутника	2	3
Одиниця вимірювання довжини – міліметр	3	3
Задачі на знаходження периметра багатокутника, обернені задачі	3	4
Формула площі прямокутника	4	4
Елементи прямокутного паралелепіпеда: ребро, бічна грань, основа, вершина	4	3

Відповідно 5-6 класи для британських учнів є закріплюючими, вони повторюють весь матеріал за попередні роки навчання та узагальнюють свої знання на практиці.

Ці всі особливості сприяють ефективному застосуванню учнями геометричних знань як під час вивчення математики, так і в повсякденному житті. Діти сприймають не тільки плоскі предмети, а й дізнаються, що вони є об'ємними фігурами, мають сторони, кути, ребра, грані, діагоналі, периметр, площу та можуть застосовувати набуті знання на практиці, перетворити свої уміння в навички. Також це є важливою підготовкою до навчання в середній школі, здобутті нових знань, умінь та навичок, допомагає у виборі майбутньої професії та подальшій передачі знань майбутнім поколінням.

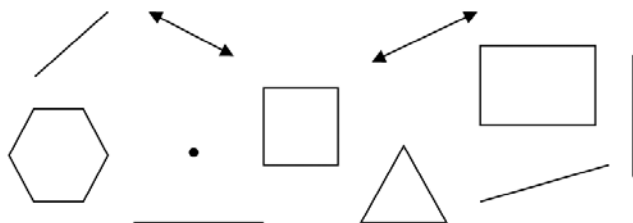
Для того, щоб порівняти як ці теми вивчається в Україні та у Великій Британії, ми розглянемо особливості вивчення геометричних фігур у кожній країні окремо.

Що стосується України, то в першому класі учні вчать розпізнавати і порівнювати такі геометричні фігури як: пряма, крива, промінь, відрізок; об'єднувати їх в одну групу і розбивати на декілька груп за спільною ознакою (розміром, формою, кольором) та називають ці групи; сприймають вершину многокутника як точку, а сторону – як відрізок [1, 7; 6, 6].

Завдання 1. За якою ознакою фігури розподілено на групи? Яких фігур найбільше?

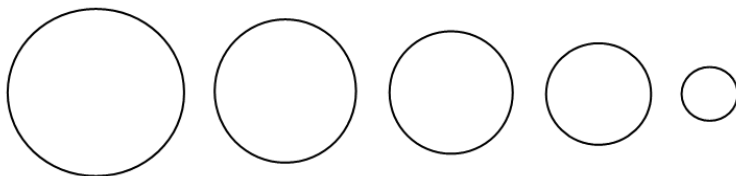

У другому класі діти вміють розпізнавати і назвати фігурам (пряма, похила, точка, відрізок, трикутник, квадрат, прямокутник, п'ятикутник, шестикутник тощо) і моделювати їх з підручних матеріалів; розрізняють прямі та непрямі кути; дізнаються про ламану, її ланки, самостійно визначають її довжину; ознайомлюються з многокутниками, їх елементами (вершинами, сторонами, кутами) та позначають ці фігури буквами латинського алфавіту; вивчають прямокутник, квадрат, коло, круг, їх елементи і властивості [7, 6].

В третьому класі учні закріплюють і поглиблюють свої попередні набуті знання: повторюють пряму, промінь, відрізок, кути, прямокутник, квадрат, коло, круг, але дізнається, що через одну точку можна провести безліч прямих, будують коло заданого радіуса за допомогою циркуля [7, 13].

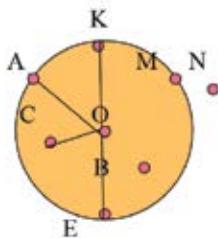
Завдання 2. Назви кожну фігуру на малюнку. Вимірй діаметр найбільшого кола; радіус найменшого круга. Накресли коло, радіус якого довіннює 2 см.

У четвертому класі школярі узагальнюють свої набуті знання про геометричні фігури; класифікують трикутники на прямокутні, гострокутні, тупокутні, різносторонні, рівнобедрені та рівносторонні; розбивають фігуру на частини; розпізнають геометричні фігури у просторі; використовують властивість протилежних сторін прямокутника під час розв'язування практичних завдань; розпізнають елементи прямокутного паралелепіпеда (ребро, бічну грань, основу, вершину) [2, 32-36].

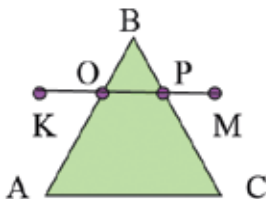
Завдання 3. 1) Розглянь малюнок. Вимірй і запиши, чому дорівнює радіус кола OA . Запиши, які з позначених точок належать колу, колу. Як називають відрізок KE ?

Накресли коло, радіус якого дорівнює 1 см 8 мм. Проведи в цьому колі *всього* 5 радіусів і 2 діаметри.

Завдання 4. Запиши, які сторони трикутника ABC перетинає відрізок KM . Вимірй сторони трикутника ABC і знайди його периметр.

Запиши множину гострих кутів і множину тупих кутів за малюнком.

У своєму дослідженні ми користувалися підручниками видавництва «OX-FORD», які є у вільному доступі в мережі Internet. Аналізуючи ці підручники помічаємо, що в англійській початковій школі учні навчаються 6 років.

Зміст програми для 3 класу включає такі знання та вміння учнів: вимірювання довжини ліній і периметр фігур в сантиметрах і міліметрах; малювання ліній, які є симетричними; знаходження на малюнку та креслення паралельних і перпендикулярних ліній; визначити та намалювати правильні кути, кути, які є меншими, ніж під прямим кутом, кути, які є більшими, ніж під прямим кутом; побудувати об'єкти з кубиків і розрахувати обсяг кожного з них; вивчати паралелограм як форму, що має 4 або більше прямих сторони і де кожна пара протилежних сторін рівна і паралельна; працювати з 3D-об'єктами (вказати грані, ребра, вершини); зробити вимір довжини в метрах, міліметрах та намалювати верхні, передні і бічні погляди на 3D-об'єкти; виміряти площу в квадратних метрах; малювання 3D-об'єктів, показ прихованих деталей в 3D-кресленні [8, 12-15, 27].

Завдання 5. Намалюйте фігуру за її описом, поданим у таблиці

Це фігура, що має 4 сторони однакової довжини та 4 однакові кути		Це фігура, що має 3 сторони, довжина яких однакова.	
Це фігура, що має 4 сторони, 2 з яких є довшими, а всі кути є рівними		Це фігура, що має 5 сторін та всі кути якої рівні.	

Програма, яка розрахована на 4 клас, має в своєму складі такі теми: розрахунок і вимірювання елементів з точністю до сантиметра; вимірювання периметру 2D форм; малювання фігур різних периметрів; знайомство з різними чотирикутниками; опис поперечного перерізу 3D-об'єктів та побудова їх моделі; знаходження площі фігури з використанням сантиметрової сітки паперу; креслення гострих, тупих і прямих кутів; розрахунок площі за допомогою формули; вимірювання ліній в міліметрах, периметру фігур в міліметрах; визначення об'єктів через їх опис [9, 6, 12-15].

Завдання 6. Знайди правильну відповідність між фігурою та її назвою.

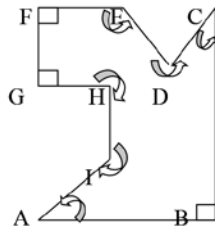

Восьмикутник	Шестикутник	Трикутник	Чотирикутник	П'ятикутник
--------------	-------------	-----------	--------------	-------------

Програма для 5 класу передбачає: поглиблення вже набутих знань про визначення кутів, 3D-об'єкти і їх складові, обчислення площі різних прямокутників за допомогою формули (довжина $\times$ ширину = площа); малювання фігур із заданим периметром; креслення 3D-об'єктів, які включають пунктирні лінії для прихованих ребер і вершин; збільшення і зменшення 2D форми; визначення форм, які мають осьову симетрію [10, 12-15].

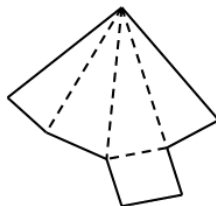
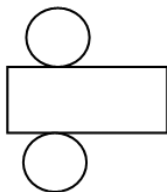
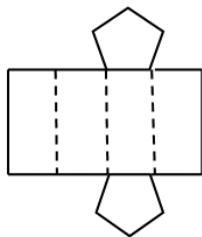
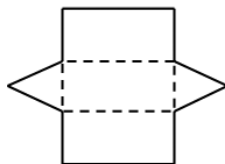
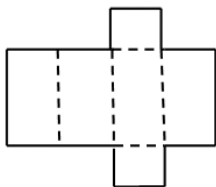
Завдання 7. Дайте відповіді на запитання про нерівний дев'ятикутник.

- Які кути є прямими?
- Які кути є гострими?
- Які кути є тупими?
- Які кути є рефлексивними?
- Який кут є найменшим гострим кутом?
- Який кут є найбільш рефлексивним?

Програма, яка відповідає навчанню учнів в 6 класі, дає можливість закріпити в пам'яті і узагальнити знання та вміння школярів набуті в попередніх класах початкової школи та поглибити їх за допомогою нових знань: побудова об'єктів з кубиків та креслення верхніх, передніх і бічних поглядів на них; побудова 3D об'єктів з креслень зверху, спереду і збоку; знаходження відсутнього кута в трикутниках і чотирикутниках [11, 9].

Завдання 8. Накресли і дай назви 3D-об'єктам, що можуть бути виготовлені з цих заготовок

Висновок. Отже, вивчення геометричного матеріалу є надзвичайно важливим в початковій школі України та Великої Британії, але має свої особливості, оскільки навчання початкового курсу математики в українських школах триває 4 роки, в у Великобританії 6 років. Перші два роки навчання учні обох країн вивчають схожі теми. Школярі Британських шкіл вивчають в 3-4 класах аналогічні теми до українських учнів, але їх матеріал ускладнюється, вони раніше починають вивчати елементи фігур, а згодом працюють з їх площею, малюють 3D-об'єкти.

Розглянута характеристика особливостей вивчення геометричного матеріалу в початкових школах України та Великобританії не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. Подальшого дослідження потребує така важлива проблема як порівняльно-педагогічний аналіз досвіду застосування учителями початкової школи методів, технік і технологій навчання при вивченні геометричного матеріалу в цих країнах.

Список використаних джерел:

1. Богданович М.В. Математика: підруч. для 1 кл. / М.В. Богданович. – К.: Генеза, 2012. – 160 с.
2. Богданович М.В. Математика: підруч. для 4кл. / М.В. Богданович. – К.: Генеза, 2015. – 176 с.
3. Богданович М. В. Методика викладання математики в початкових класах: навч. посіб. / М. В. Богданович, М. В. Козак, Я. А. Король. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2006. – 336 с.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти (Освітня галузь “Математика”) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.mon.gov.ua/images/files/doshkilna-crednyya/serednyya/derzh-standart/derj_standart_pochatk_new.doc.
5. Онопрієнко О. В. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів з математики 1-4 класи [Електронний ресурс] / О. В. Онопрієнко, С. О. Скворцова, Н. П. Листопад. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://www.mon.gov.ua/images/files/navchalni_programu/2012/ukr/04_matem.pdf.
6. Рівкінд Ф.М. Математика: підруч. для 2 кл. / Ф.М. Рівкінд. – К.: Освіта, 2012. – 160 с.
7. Рівкінд Ф.М. Математика: підруч. для 3 кл. / Ф.М. Рівкінд. – К.: Освіта, 2013. – 192 с.
8. Harry O'Brien. Advanced Primary Maths Book 3 [Електронний ресурс] / Harry O'Brien // OXFORD. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://lib.oup.com.au/primary/sample_pages/advprim3/index.html
9. Harry O'Brien. Advanced Primary Maths Book 4 [Електронний ресурс] / Harry O'Brien // OXFORD. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://lib.oup.com.au/primary/sample_pages/advprim4/index.html
10. Harry O'Brien. Advanced Primary Maths Book 5 [Електронний ресурс] / Harry O'Brien // OXFORD. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://lib.oup.com.au/primary/sample_pages/advprim5/index.html
11. Harry O'Brien. Advanced Primary Maths Book 6 [Електронний ресурс] / Harry O'Brien // OXFORD. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://lib.oup.com.au/primary/sample_pages/advprim6/index.html.

Тесленко В.В.

доктор педагогічних наук,
професор кафедри соціології
факультету соціології і права
Національний технічний університет
України «Київська політехніка»

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. У статті розглянуто підготовку майбутніх вчителів до інноваційної педагогічної діяльності. На основі аналізу науково-педагогічної і психологічної літератури розкрито сутність понять «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційна педагогічна діяльність». Проаналізовані окремі важливі педагогічні умови, реалізація яких, на нашу думку, сприятиме підвищенню дієвості означеної підготовки та зроблені відповідні висновки.

Ключові слова: інновації, інноваційна педагогічна діяльність, педагогічні умови, рефлексія, принципи, інноваційні методи, активність, творчість, самовдосконалення, педагогічне стимулювання.

Keywords: innovation, innovative pedagogical activity, pedagogical conditions, reflection, principles, innovative methods, activity, creativity, self-improvement, pedagogical incentives.

Постановка проблеми. Реформування та модернізація української освіти на початку ХХІ століття потребує пошуку сучасних, ефективних підходів до розв'язання найважливіших дидактичних та виховних проблем на основі нової гуманістично-орієнтованої інноваційно-розвивальної парадигми. Інноваційна стратегія розвитку освіти поступово стає фундаментальною науковою базою, яка об'єднує позитивні надбання реформаторських змін, прогресивний досвід впровадження нововведень, відповідні досягнення творчих педагогів-практиків тощо. При цьому інноваційні освітні перетворення вимагають від сучасного вчителя високого рівня науково-теоретичних знань, творчості, психологічної компетентності та відповідної практичної підготовки. Відтак, важливим та необхідним компонентом професійної підготовки педагога стає його рівень готовності до розробки і впровадження в комплексний навчально-виховний процес педагогічних інновацій. Слід зазначити, що існуюча система підготовки педагогічних фахівців у вищому навчальному закладі не у повній мірі відповідає сучасним вимогам і суспільним очікуванням. Наявні протиріччя між потребою у висококваліфікованих педагогах у плані їх готовності до трансляції інноваційних умінь та недостатнім рівнем відповідної системи їх формування у вищій школі спонукають до переосмислення існуючої практики підготовки вчителів, пошуку найбільш ефективних способів впровадження якісно нових підходів та технологій озброєння студентів необхідними теоретичними знаннями та практичними навичками. Аналіз науково-педагогічної та психологічної літератури, навчальної діяльності та педагогічної практики студентів свідчить про актуальність

означеної проблеми, що зумовило вибір спрямованості нашого аналізу.

Мета статті полягає у визначенні дієвих шляхів та відповідних умов підготовки майбутніх вчителів до інноваційної педагогічної діяльності.

Виклад основного матеріалу. У науковому середовищі існують різні підходи до розуміння сутності поняття «інновація», «інноваційна діяльність», «інноваційна педагогічна діяльність». Семантика слова «інновація» надається у енциклопедіях та енциклопедичних словниках.

Так, у психологічному тлумачному словнику записано: «Інновація (нововведення; лат. *in* – усередині і лат. *novatio* – відновлення, зміна) – у соціально-психологічному аспекті це створення і впровадження різноманітних нововведень, що породжують значущі зміни у соціальній практиці...» [5]; у педагогічному словнику – «різні нововведення в діяльності навчально-виховних закладів, у здійсненні навчально-виховного процесу» [4]. Одним з перших визначив понятійне значення «інновації» вчений Е. Роджерс, трактуючи його, як «ідею, яка є для конкретної людини новою... хоча може бути взагалі не новою для іншої...» [2]. На думку американських вчених Біла і Болена нововведення треба розуміти як «зміну, яка включає в себе не тільки зміну матеріалу, але й комплекс змін у поглядах на його застосування» [2]. Відомий дослідник з цієї проблематики К. Ангеловські у своїх наукових працях доходять до висновку, що у «визначеннях щодо нововведення переважає думка, що воно означає зміни, хоча кажучи про них, одні вчені мають на увазі нові, інші – якісні, треті – кількісні зміни» [2]. При цьому, на його думку, більшість вчених не роблять розмежування між нововведенням та інновацією. Вагомий вклад у вивченні проблеми інновацій належить вченим Д. Гамільтону, М. Гросу, М. Майлзу, О. Хабермону та ін.

Зазначимо, що поняття «інноваційна діяльність» набуло широкого використання у наукових колах у другій половині минулого століття. Розуміння сутності даної діяльності як «створення нового», «впровадження нового» доповнювалося притаманними йому властивостями, зокрема цілісністю, перманентністю, безперервністю оновлень і трансформацій тощо.

Масові інноваційні зміни кінця ХХ століття, зокрема у освітній сфері, вирізнялися відходом від уніфікованої освіти, мали тенденцію до освітнього розмаїття і прискорили процеси міждисциплінарного та інтегративного характеру у навчально-виховному процесі. Наслідком нових глибоких і системних досліджень у цьому напрямку була поява нової галузі наукових знань – педагогічної інноватики, яка складається з педагогічної неології (вивчає особливості зародження та джерела інновацій, їх класифікацію, визначає критерії, ступені новизни тощо); педагогічної аксіології (досліджує значущі для педагогічної праці цінності навчання і виховання, проблеми сприйняття нового педагогічним співтовариством та інше); педагогічної праксіології (узагальнює ефективність застосування педагогічних інновацій, оптимальної інноваційної діяльності тощо). Значний внесок у науково-теоретичну розробку цього напрямку внесли Л. Даниленко, Н. Клокар, О. Попова, М. Поташник, О. Хомерікі та ін).

Слід підкреслити, що у наукових колах також не існує чіткості у визначенні поняття «педагогічні інновації». Достатньо широке трактування йому надає вчений П. Щедровицький, акцентуючи при тому увагу на окремих суттєвих позиціях: розробка нового змісту і нових технологій; впровадження і перенесення певних

систем в інші; необхідність управління первинними і вторинними інноваційними процесами; створення елітних і елітарних об'єднань, установ тощо. Зокрема під педагогічною інновацією він розуміє «особливу організацію діяльності і мислення, що охоплює всю сферу освіти і підготовки кадрів» [8]. У багатьох наукових роботах дослідників до основних педагогічних інновацій віднесено зміни у певних сферах, а саме: структурі системи (або в окремих її елементах) навчання та розвитку студентів (учнів); змісті предметного навчання у відповідних планах та програмах, технологіях, формах, методах, засобах та технічних засобах навчання; системі взаємин між педагогом та студентом тощо. У цьому контексті нам бачиться логічним розуміти *інноваційну педагогічну діяльність як процес створення і освоєння педагогічних інновацій*. Серед науковців, які предметно досліджують даний вид діяльності існує декілька поглядів щодо її класифікації. М. Поташник, О. Хомерік пропонують використовувати для цього чотири основних параметри: «на основі співвіднесення з різними частинами навчально-виховного процесу; обсягу наявних перетворень; інноваційного потенціалу діяльності; відношення до попередника» [6]. Європейські вчені Марклунд, П. Мандич, Найхоф віддають перевагу класифікації інноваційної педагогічної діяльності за іншими критеріями, що передусім «враховують сферу поширення, спосіб здійснення нового, широту і глибину новаторських заходів, характер виникнення нового» [2].

Важливо розуміти, що процес підготовки студентів до інноваційної педагогічної діяльності у загальноосвітньому навчальному закладі є важливою і одночасно специфічною частиною професійного становлення майбутніх вчителів. У даному випадку є сенс говорити про наявність як об'єктивних, так і суб'єктивних умов. Зауважимо, що об'єктивні умови не залежать від свідомості об'єктів педагогічної системи, але при цьому впливають як на загальну професійну підготовку студентів у цілому, так й на формування готовності майбутніх вчителів до інноваційної діяльності зокрема. Серед них доцільно виокремити: професійно-педагогічний вектор спрямованості підготовки у вищому навчальному закладі; відповідний зміст навчально-виховного процесу; гармонійне поєднання теоретичної та практичної складових підготовки. Особистісні передумови оволодіння майбутніми вчителями інноваційними вміннями лежать в основі суб'єктивних умов, які визначають також суттєвий вплив на відповідну підготовку студентів, до яких слід віднести: рівень інтелектуальних здібностей; проєктивні, конструктивні, рефлексивні, науково-дослідницькі, організаторські, комунікативні та інші педагогічні здібності і вміння, а також власну внутрішню мотивацію та активність у оволодінні майбутньою професією та набуттю інноваційних умінь. Наявність означених умов є необхідним, але не достатнім фактором для формування у студентів готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Виходячи з позиції забезпечення високої ефективності підготовки, що розглядається нами, важливо виокремити також й коло відповідних специфічних умов, зокрема: відповідне відображення загальних освітніх інноваційних тенденцій у задачах, змісті і методах навчання студентів; створення належного інноваційно-розвивального середовища у вищому навчальному закладі; система педагогічного стимулювання майбутніх вчителів тощо. Саме створення і реалізація поєднаних належним чином об'єктивних, суб'єктивних і специфічних педагогічних умов сприятиме, на нашу думку, зближенню процесу професійної підготовки майбутніх вчителів з інноваційною діяльністю

під час навчання, що забезпечить у цілому їх дієву підготовку до самостійної інноваційної педагогічної діяльності.

Проаналізуємо більш детально окремі важливі педагогічні умови у відповідності до мети нашого дослідження, а саме:

1. Обрання загальної теоретико-методологічної стратегії підготовки студентів до інноваційної педагогічної діяльності у площині професійної підготовки майбутніх вчителів;

2. Створення відповідного інноваційного освітнього середовища;

3. Побудова базових стратегічних ліній, принципів та методів навчання відповідно до основних задач інноваційної підготовки студентів;

4. Педагогічне стимулювання майбутніх вчителів до інноваційної діяльності.

Вибір теоретико-методологічної стратегії, у якості якої може застосовуватися методологічний підхід до дослідження сприяє розв'язанню будь – якої дослідницької задачі. Нам бачиться доцільним у нашому аналізі обрання для цієї мети рефлексивно-діяльнісного підходу, оскільки він найбільше відповідає визначеним цілям. Слід зауважити, що тлумачення науковцями рефлексивних процесів зводиться до трьох сформованих традицій: рефлексія як розуміння сенсу міжособистісного спілкування; рефлексія як спрямованість мислення на власні процеси, на внутрішній план дій; рефлексія як аналіз свідомості, що веде до роз'яснення знань об'єктів та їх конструювання. Багато дослідників трактують рефлексію як унікальну здатність людської свідомості у процесі сприйняття діяльності сприймати й саму себе, внаслідок чого людська свідомість постає як самосвідомість (знання про знання або думка про думку). У психологічному тлумачному словнику зазначено, що «рефлексія – це не просто знання чи розуміння суб'єктом самого себе, і з'ясування того, яким чином інші знають і розуміють «рефлексуючого», його особистісні особливості, емоційні реакції та когнітивні уявлення» [5]. Виходячи з вищезазначеного, спираючись на аналіз наукової літератури та практичний досвід можна стверджувати, що рефлексивність у процесі засвоєння студентами інноваційних умінь забезпечить: культивування її креативних властивостей, комунікативно-емпатійних можливостей у спілкуванні з партнерами по педагогічній діяльності; формування педагогічного мислення, розвиток проектних і управлінських можливостей тощо. Важливим у даному контексті є й те, що становлення інноваційних умінь студента у даному випадку стає більш керованим з включенням механізмів рефлексії. Зазначимо також, що спрямованість на використання діяльнісного підходу у процесі формування інноваційних умінь у студентів передбачає його особистісне включення в інноваційну педагогічну діяльність на основі отриманих реальних знань. При цьому в умовах означеного підходу суттєво зростають вимоги до майбутнього педагогічного працівника, оскільки важливим у даному випадку стає не лише транслявання основ набутих знань, але й уміння здійснювати інноваційні технології у навчально-виховному процесі у загальноосвітньому навчальному закладі. Таким чином, рефлексивно-діяльнісний підхід, як обрана нами методологічна стратегія, що передбачає рефлексивну спрямованість підготовки майбутнього вчителя буде, на наше переконання забезпечувати належну ефективність підготовки студентів до інноваційної педагогічної діяльності в умовах прогресивної особистісно-орієнтованої парадигми освіти. Другою, визначеною нами педагогічною умовою є створення інноваційного освітнього середовища у вищому навчальному за-

кладі. Серед різних трактовок поняття інноваційного освітнього середовища доцільно виокремити його широке тлумачення вченим Е. Алісовим як «синтез основних факторів розвитку особистості – середовища життєдіяльності, виховання, самоосвіти і самовиховання, спрямованих на реалізацію творчого потенціалу учня. Таке середовище є комплексною формою функціонування та реалізації основоположних принципів інноваційної педагогіки і є єдиним освітнім простором навчального закладу, що дозволяє поєднувати зусилля всіх зацікавлених суб'єктів і об'єктів в якісній підготовці майбутніх фахівців» [1]. Заслуговує на увагу підхід дослідниці Е. Шмельової, яка зазначає, що «формування інноваційного середовища спрямовано на розвиток інноваційного потенціалу, необхідного для генерування нових ідей, створення нових продуктів, технологій, просування фундаментальних і прикладних досліджень у різних галузях знання, у тому числі педагогічного, на розвиток інноваційної активності особистості як основного критерію готовності до інноваційної діяльності у професійній сфері» [7]. За обраною нами теоретико-методологічною стратегією важливим буде врахування рефлексивної складової визначеного інноваційно-розвивального середовища, що сприятиме, зокрема прийняттю майбутнім вчителем рефлексивно-інноваційної взаємодії як цінності. Зауважимо, що створення відповідної сприятливої атмосфери для інноваційної діяльності містить у собі просвіту і належні умови для нововведення, творчості, обговорення інноваційних проєктів, обміну досвідом, вивченню сучасних новаторських рухів тощо. Важливим при цьому є надання можливості студентам побачити зразки інноваційної діяльності та осмислити власне відношення до інновацій. Рефлексуючи у створеному середовищі, молода людина починає отримувати уміння нової для себе діяльності, набуває відповідні навички, при цьому існуючі підтримуючі методики (у процесі спланованої системи тренінгів, ігрових форм, спеціальних вправ та ін.) допомагають розвивати самостійні якості, необхідні для інноваційної діяльності. Необхідно підкреслити, що результативність функціонування визначеного нами середовища залежить від єдності складових компонентів, до яких, на думку вчених С. Семенова, С. Степанова та інших належать: зміст, ситуації розвивальної спрямованості, характеристики взаємин між відповідними суб'єктами, результати взаємодії як особистісного перетворення його змісту. Сучасні дослідники визначають певні принципи створення інноваційного освітнього середовища у процесі формування інноваційних умінь майбутнього вчителя, а саме:

– *принцип цілісності* – формування досліджуваних умінь здійснюється за рахунок актуалізації однієї з найбільш цілісної властивості явища; при цьому інші розглядаються як необхідні складові цієї цілісності;

– *принцип науковості* – затверджує необхідність формування визначеного нами середовища у відповідності до сучасного рівня науки; вимагає використання науково-обґрунтованих концепцій, теорій та технологій впровадження нововведень;

– *принцип трансформації* – широке розповсюдження і різноманітне використання інноваційних форм діяльності у тому чи іншому виді;

– *принцип культивування рефлексії* – реалізується на основі використання культурних аналогів, спеціальних питань та інших засобів.

До важливих факторів інноваційного освітнього середовища необхідно віднести позитивний психологічний мікроклімат, що сприятиме створенню нововведень, політику керівництва вищого навчального закладу у інноваційній площині, від-

повідну фахову компетентність викладачів, індивідуально-психологічні особливості членів колективу тощо. Цілком зрозуміло, що успішне створення оптимального середовища буде важливим чинником зростання інноваційного потенціалу особистості студента та рівня його готовності до інноваційної педагогічної діяльності.

Відповідність побудови дидактичних стратегічних напрямків діяльності, принципів, форм і методів головним цілям підготовки молодих людей до інноваційної педагогічної діяльності складає наступну визначену нами педагогічну умову. Підготовку студентів до розуміння та реалізації нововведень логічно віднести до нового способу педагогічної діяльності, яка відбувається за трьома дидактичними взаємодоповнюючими лініями – інформаційно-збагачуючої, практично-діяльнісної та індивідуально-особистісної. Перша – передбачає набуття знань теорії інноваційних процесів, існуючих концепцій і підходів, закономірностей та механізмів моделювання та реалізації нового, друга – більш продуктивна, оскільки у даному випадку має місце спрямованість на результат. Сутність третьої, яка базується на ідеології диференційованого та особистісно-орієнтованого навчання, полягає у формуванні активної дослідницько-інноваційної позиції студента при акцентуванні уваги на його особистісних, індивідуально-психологічних характеристиках. При здійсненні нашого аналізу ми враховуємо також висновки багатьох вчених про те, що в основі особистісного-орієнтованого навчання лежить поєднання задачі, діалогового спілкування та ігрової навчально-розвивальної діяльності. Зокрема, вченим М. Клариним, у даному контексті виокремлюються наступні напрямки: «систематичне (логічно побудоване) дослідження проблем, дискусійна (комунікативно-діалогова) діяльність, ігрова імітація та моделювання» [3]. Зазначимо, що означені нами підходи мають реалізовуватися у практичній діяльності за допомогою сучасних форм, інтерактивних методів навчання з урахуванням відповідних базових принципів.

Зрозуміло, що цілеспрямована підготовка студентів до інноваційної педагогічної діяльності здійснюється у відповідності до тих законів і вимог, які діють у освітньому процесі. Тому важливим є науково-обґрунтоване визначення основних принципів (у поєднанні основоположних дидактичних і специфічних, відповідно до нашої проблематики), до яких, на наш погляд, необхідно віднести:

- *принципи науковості, активності, проблемності, самостійності* – вимоги сукупності цих класичних принципів спрямовані на озброєння студентів сучасними науковими знаннями, активізацію їх позиції під час навчальної підготовки до інноваційної діяльності, збільшення ролі самостійності навчання, творчого підходу до розв'язання творчих проблемних задач тощо;
- *принцип персоніфікації* – передбачає побудову індивідуальної траєкторії навчання, виховання і розвитку студента у напрямку його готовності до планування і впровадження нововведень, а також створення умов для саморозвитку майбутнього вчителя; викладачу відводиться роль фасилітатора (полегшує навчання, допомагає студентам сконцентруватися на головному, стимулює і мотивує тощо);
- *принцип педагогічного управління* – вимагає при цілеспрямованій організації засвоєння студентами необхідних інноваційних умінь грамотного і ефективного управління цим процесом з боку викладача;

- *принцип рефлексії власної діяльності* – забезпечує формування у студента власної життєвої позиції, ціннісних переваг, абстрагування високого рівня, механізмів розвитку нестандартного мислення і творчої діяльності, зокрема у впровадженні інновацій;
- *принцип гетерогенності діяльності* – визначає необхідність залучення майбутніх вчителів до різноманітних видів креативної діяльності, що сприятиме зростанню і прояву їх творчого потенціалу, освоєнню нестандартних технологій у плануванні і впровадженні нововведень;
- *принцип спрямованості на потенціал актуалізації* – орієнтує на використання у навчально-виховному процесі пакету таких підходів, які здатні актуалізувати мислення студентів на високому рівні творчості за рахунок проблемності навчального матеріалу, відповідного рівня його складності, пошуку інноваційних підходів у педагогічній діяльності тощо;
- *стимулюючий принцип* – полягає у педагогічній доцільності залучення широкого кола різнопланових стимулів з метою здійснення впливу на особистість молодшої людини, її прагнення до нового та неординарного.

Важливим чинником підвищення ефективності навчального процесу у напрямку підготовки майбутніх вчителів до інноваційної діяльності є системне впровадження інноваційних педагогічних методів (ми відносимо до них, у першу чергу, активні та інтерактивні) та технологій навчання, теоретичною основою яких є системний, особистісно-зорієнтований та діяльнісний підходи до побудови дидактичних процесів. Їх грамотне застосування надає студенту можливість відчувати власну інтелектуальну спроможність і успішність, а процес і результат отримання відповідних знань і умінь набуває особистісну значущість. При цьому у майбутніх вчителів активно розвиваються уміння до творчого, самостійного розв'язання проблем, пошуку і впровадження нових інноваційних підходів, нестандартних рішень стандартних ситуацій тощо. Зауважимо, що у педагогічній науці існують різні підходи до класифікаційного розподілу інтерактивних методів: на основі формування мотивації конфлікту; за дидактичними цілями; на основі комунікативних функцій тощо). Однак, поки що не створено жодної їх повної класифікації, а існуючі не відображають дуже важливої функції – самореалізації особистості, при цьому також не відслідковується чіткого розмежування між ними та активними методами навчання тощо. З позицій нашого підходу більш логічним бачиться розподіл дослідниками Т.Паніним, Л. Вавілової інтерактивних методів на три відповідні групи: дискусійні методи (діалогове спілкування, дискусія у групі, розбір реальних практичних ситуацій); ігрові (творчі дидактичні ігри, у тому числі ділового, рольового та організаційного характеру); тренінгові (сензитивності, комунікативні).

З позицій визначених нами основних стратегічних ліній зупинимося на використанні окремих інноваційних методів, які сприяють підготовці студентів до нововведень. У реальній практиці позитивні результати досягаються при використанні соціально-психологічного тренінгу як однієї з активних форм групової психологічної роботи. Його дія спрямована на розвиток у студентів ділової і особистісної взаємодії, набуття новоутворень, які дозволяють по іншому сприймати навколишню дійсність, формування в їх свідомості нової форми поведінки. При використанні тренінгу слід враховувати особливості його проведення та варіативність існуючих форм (дискусії у

групах різного кількісно-якісного наповнення, роліві ігри, модельовані психодрами, психологічні гімнастики та інші). Ефективним у інноваційній підготовці майбутніх вчителів є застосування інноваційних ігор, до особливостей яких слід віднести синтезування організаційно-діяльнісних ігор і різноманітних тренінгів. На думку вчених це досягається змінністю у процесі ігор і встановленні при цьому відносно не жорстких правил. В процесі набуття молодими людьми інноваційних знань також широкого використання набула система цілеспрямованого впливу на основі розв'язання інноваційних задач навчального, евристичного та інших типів. Наявність у навчальному процесі відповідних задач, що потребують різноманітних нововведень, надає студентам усвідомити специфіку інновацій у структурі інноваційної діяльності. Останнім часом у практичній діяльності вищих навчальних закладів щодо розвитку умінь студентів до розуміння і впровадження інновацій часто використовується сучасний метод проектів, який передбачає сукупність дослідницьких, пошукових, проблемних методів, яких об'єднує творча сутність. При цьому з'являється можливість реалізації особистісно-діялісного і особистісно-орієнтованого підходів в освіті та розвитку молодих людей. Реалізація даного методу спонукає майбутніх вчителів до розв'язання низки різнорівневих дидактичних, розвивальних і виховних задач, що сприяє розвитку їх пізнавальної активності, формуванню вміння самостійно конструювати свої знання, визначати проблеми досліджуваних завдань, висувати гіпотези їх розв'язання, пошуку і впровадження інновацій, вмінню аналізувати необхідні матеріали в насиченому інформаційному просторі. Важлива роль у становленні майбутніх педагогів-новаторів належить також науково-дослідницькій роботі (у навчальному і поза навчальному процесі), правильна організація якої сприяє формуванню ініціативи, допитливості, розвиває креативне мислення, надає досвіду самостійного пошуку, зближує навчання з новаторством, оскільки інноваційна діяльність базується на науковій. Підкреслимо, що при всьому розмаїтті використання сучасних підходів і технологій навчання (зокрема при підготовці студентів до інноваційної педагогічної діяльності), дієвість даного процесу буде полягати у оптимальному виборі пакетів інноваційних методів. При тому переважаючими факторами будуть наукова обґрунтованість, системність, послідовність, ефективність, логічність, доцільність та врахування індивідуально-психологічних характеристик особистості.

В системі підготовки майбутніх вчителів до інноваційної діяльності суттєву роль відіграє педагогічне стимулювання, яке ми визначили як наступну педагогічну умову. Потреба у постійному самовдосконаленні спричиняє необхідність стимулювання майбутнього педагога, оскільки саме воно є головним засобом спонукання молодій людині до професійно- педагогічної діяльності, у тому числі й для впровадження нововведень. В багатьох наукових роботах дослідників педагогічне стимулювання трактується як цілеспрямований, систематизований, усвідомлений, опосередкований процес спонукання майбутнього фахівця до створення або розвитку нового під впливом сукупності зовнішніх і внутрішніх стимулів. До стимулювання в сфері відповідної педагогічної підготовки студентів доцільно відносять ефективно діюче інноваційне середовище навчального закладу, підтримку зростання професійної мотивації майбутнього педагога з новаторськими якостями, маральне і матеріальне заохочення. Вчені Л. Леонов, Н. Немова головним засобом стимулювання вважають відповідну організацію, яка містить професійне зростання, престижність інноваційної діяльності,

спрямованість на сучасну науку, передовий досвід і мінливі освітні потреби студентів. Педагогічне стимулювання має бути важливим елементом стратегії, управлінського стилю як викладача, так і керівництва освітнього закладу. Використання сучасних методів і технологій навчання, фахові консультації, курси проблемного характеру, різні форми науково-дослідницької діяльності, відповідна спрямованість педагогічної практики є мотивуючими чинниками підготовки до освоєння нововведень. Необхідно також акцентувати увагу на дуже важливі координуючій функції діяльності викладача, яка полягає у професійній підтримці мотивації на всіх етапах відповідної діяльності, оптимальному виборі спеціальних методів (які підтвердили свою дієвість у реальній педагогічній практиці), до яких варто віднести: мотиваційні методи з урахуванням індивідуальних характеристик молодого людини (рівень творчих здібностей, самооцінка, наполегливість, бажання до самореалізації тощо) та заохочувальні методи матеріального і морального характеру щодо оцінювання його інноваційної діяльності. Слід підкреслити, що педагогічне стимулювання підготовки студентів до нововведень потребує від викладачів високого рівня професіоналізму, а також сучасного та дієвого менеджменту від керівництва вищого навчального закладу.

Висновок. Підсумовуючи викладене зазначимо, що підготовка студентів до педагогічної інноваційної діяльності є важливою складовою загальної професійної підготовки сучасного вчителя у вищому навчальному закладі. Ефективність цієї роботи залежить від створення оптимальних педагогічних умов, реалізація яких потребує від педагогічного колективу фаховості, цілеспрямованості, системності і творчості. Результат означеної підготовки буде характеризуватися отриманням молодими людьми відповідних професійних науково-теоретичних знань, практичних умінь щодо застосування сучасних інноваційних технологій, а також прагненням до пошуку засобів удосконалення власної педагогічної діяльності, потреби у постійному саморозвитку тощо. Сформований комплекс професійних і особистісних якостей майбутніх вчителів буде запорукою для ефективного здійснення інноваційної діяльності у самостійній педагогічній діяльності.

Означена проблема, на нашу думку, є актуальною і потребує подальшого вивчення на науково-теоретичному і практичному рівнях.

Література.

1. Алисов Е. А., Подымова Л. С. Инновационная образовательная среда как фактор самореализации личности / Е.А. Алисов, Л.С. Подымова // СПО. – 2001.
2. Ангеловски К. Учителя и инновации. М.: Педагогика, 1991.
3. Кларин М.В. Инновации в мировой педагогике. Рига: Эксперимент, 1995.
4. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України Ярмаченка М.Д. Д. – К.: Педагогічна думка, 2001.
5. Психологічний тлумачний словник найсучасніших термінів. – Х.: Прапор, 2009.
6. Хемерики О.Г., Поташник М.М., Лоренсов А.В. Развитие школы как инновационный процесс. М.: Новая школа. – 1994.
7. Шмелёва Е.А. Инновационная образовательная среда вуза: пространство развития// Научный поиск. – 2012. -№1(3).
8. Щедровицкий П.Г. Новшества и инновации // Учительская газета. 1995.

Zabolotskiy Anton

director of center distance learning
University of Economics and Law "Krok"

INDEPENDENT WORK AS THE BASIS OF DISTANCE LEARNING

Keywords: distance learning, distance education, e-learning.

Current trends in education stipulate new requirements for the formation of future professional readiness for self-education and the use of techniques and skills of self education. The means of forming a personal self as an organization of independent activity of students in the learning process and education of independence.

Under the self is understood systematic training activities, based on the independent study of any issues or problems with periodic advice or not. Effectiveness depends on the intellectual self-development as well as to focus on learning activities, attitudes toward knowledge of volitional qualities and other personality. In this definition marked a number of significant features self-education process, knowledge, commitment, regularity, independence. Self classified [1] in the following categories:

- 1) Professional self-education, aimed at mastering the chosen profession, training for it;
- 2) self-directed study at a depth of individual cycles of subjects according to their interests, individual life plans;
- 3) self associated with the development of their abilities and amateur classes;
- 4) self associated with self-education, character formation.

There are several components of the system of self-education, motivation, orientation, operating emotional and volitional, evaluation, psychomotor. During understand the motivational component of a positive attitude to learning activities, stable interest in it ;. Provides orientation on determining the characteristics and conditions of the learning process, prediction of possible changes in the process of self-improvement.

The operating component is characterized by possession means and methods of self education, the necessary knowledge and skills emotional and volitional characterized as internal, confidence, sense of duty and responsibility, self-control, the ability to control their

actions, internal readiness and mobilization. The evaluation component allows you to be active and be clear image of future action.

There are three main components of the self, motivational, operational and will that can complement evaluation [2]. Thus, self-defined as the relationship and interdependence of its main components. Components include self education knowledge and skills, the formation of which is mainly carried out in the independent study of the subject. Independent work is a specific way of teaching and management of cognitive activity of students in the classroom.

In modern pedagogical literature, there are different approaches to the definition of "independent student work." The most profound analysis of the concepts of organizational and content sides considered in PI Pidkasistoho [3]. During independent work of students he understands a variety of types of educational research work or tasks performed by students under the guidance of a teacher (or tutorial), to mastering various knowledge, acquisition of skills, experience, creativity and production system behavior. Considering the organization of independent work as a component of the control students' independent work, the author formulates these principles of independent work of students:

- 1) distribution of educational material subjects studied at educational unit;
- 2) determining educational goals of teaching units using terms that express a controlled activity of students;
- 3) management of independent work of students through teaching instructions;
- 4) systematic feedback that serves as a self-control and includes the control of the teacher;
- 5) the full development of relevant teaching goals transformations in cognitive tasks each training unit.

Consequently, it is self-study student is able to effectively develop creativity and creative thinking based on individual capabilities. This is adapting learning material to students' knowledge, achieved through multilevel structure of educational activities.

References:

1. Kalashnyk NS Classification of forms of self-government officials. /N.S. Kalashnyk // Public Administration: Theory and Practice. – 2012. – №. 2.- C.
2. Dubrovskaya, YA Pedagogicheskoe soprovozhdeniye samoobrazovaniya studentov in terms of Remote learning: Dis.... Candidate. ped. Science / YA Dubrovskaya. M., 2005.
3. Pidkasistniy, PI Essence samostoyatelnoy studentov work / Pidkasistniy // Problems aktyvnyzatsyy samostoyatelnoy work students. – Perm, 1979.

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

Суттєві зміни в підході до розвитку вищої освіти, які відбуваються останніми роками на вітчизняному науковому просторі, вплинули не лише на орієнтаційні та світоглядні концепції у навчанні та вихованні, а й привели до виникнення нових потреб суспільства в питанні надання освітніх послуг, перегляду вимог до професійної підготовки майбутніх спеціалістів. Одним із механізмів вирішення задань актуалізації змісту й підвищення якості професійної компетентності педагогів є методична робота в освітньому закладі, яка сприяє розвитку професійної компетентності, підготовці майбутнього фахівця до педагогічної діяльності.

Аналіз науково-методичної літератури з проблеми створення методичної служби і управління нею (Н. Адамова, Ю. Бабанський, З. Березкіна, К. Буров, Н. Гладик, С. Горохова, О. Кононова, С. Молчанов, Л. Проніна та ін.) показав, що активно досліджуються аспекти методичної діяльності сучасного педагогічного колективу, питання створення інноваційної методичної служби, зміст методичної роботи в освітній установі, накопичений досвід організації методичної роботи в освітніх закладах різних типів і видів.

Майже в усіх сучасних дослідженнях розуміння професійної компетентності педагога пов'язується з набуттям людиною знань, умінь і навичок (О. Дубасенюк, Л. Карпова, Н. Кузьміна, А. Маркова, В. Синенко, І. Тараненко та інші); із мотиваційною, операційною складовою й ціннісними орієнтаціями спеціаліста (Т. Браже, Л. Карпова, А. Маркова та інші); із загальною готовністю до побудови і перетворення власної діяльності відповідно до цінностей, що змінюються, основних і цільових орієнтирів у сучасній освіті (Ю. Гагін, А. Деркач та інші); зі спрямуванням на отримання усвідомленого результату (А. Бондар та інші); із досягненням способів навчання самоосвіти, самоорганізації, самоконтролю, способів пізнання себе та інших (А. Деркач, Н. Кузьміна, Л. Рибалко та інші); із творчим процесом, у результаті якого виникають творчі досягнення професіонала (Ш. Амонашвілі, В. Гриньова, В. Лозова, Л. Рибалко та інші).

Однак, вищенаведені дослідження залишили поза предметом наукових пошуків питання організації навчально-методичної роботи з метою підвищення рівня професійної компетентності педагогів.

Навчально-методична робота в закладах освіти на сучасному етапі стає частиною системи безперервної освіти педагогів. Її головну мету можна сформулювати як підвищення рівня загальнодидактичної й методичної підготовленості педагога до організації освітнього процесу на основі постійного вдосконалення наукових знань [3]. У той же час, до завдання навчально-методичної роботи входять: освоєння найбільш раціональних наукових методів і прийомів навчання й виховання дітей; сис-

тематичне оновлення наукових знань за допомогою ІКТ; упровадження й використання досягнень психолого-педагогічної науки, інших наукових дисциплін в освітній процес; обмін досвідом наукової і методичної роботи між членами педагогічного колективу; впровадження актуального педагогічного досвіду в освітню практику; участь педагогів у заходах науково-методичного характеру і в експериментальних дослідженнях тощо.

На думку Н. Гладик, навчально-методичну роботу ми можемо розглядати як відкриту систему спільної діяльності керівників і педагогів, що забезпечує якість підготовки випускників закладів педагогічної освіти за допомогою підвищення рівня професійної компетентності педагогів [2].

Одним із видів педагогічної діяльності є навчально-методична робота. У педагогічній літературі існують три погляди на навчально-методичну діяльність. Відповідно до першого погляду, навчально-методична діяльність зводиться до методичної роботи, пов'язаної з самоосвітою педагога, роботою з дидактичними засобами, підвищенням кваліфікації в предметній сфері. Другий – полягає у тому, що до методичної роботи включають діяльність, пов'язану з навчанням конкретного предмета. У цьому випадку автори не розглядають специфіку у методичній та навчальній діяльності педагога, а терміни «методична діяльність», «навчальна діяльність» використовуються як синоніми. Дослідники, які дотримуються третього погляду, навчально-методичну діяльність трактують як сукупність відносно самостійних умінь із чітко вираженою специфікою в структурі професійно-педагогічної діяльності [3].

Вивчення психолого-педагогічної літератури свідчить, що багато сучасних досліджень присвячено розгляду різних аспектів професійної підготовки педагогів: удосконаленню освітньої підготовки майбутніх спеціалістів, результатом чого є розробка професіограми вчителя (К. Ящишин, О. Кагальняк, І. Підласий та ін.); вивченню системи педагогічних здібностей (А. Ковальов, В. Кондратьєва, В. Крутецький, Ю. Самарін та ін.); визначенню професійних якостей педагога (Н. Бесараб, А. Маркова, В. Сластьонін, Г. Сухобська та ін.), здійсненню класифікації знань (О. Антонова, В. Сластьонін, Г. Федоров та ін.), що дає можливість для знаходження спеціальних шляхів якісної загально-педагогічної підготовки.

Отже, професійна компетентність – інтегральна професійна здібність людини, яка означає її підготовленість до рішення певного класу професійних задач. У межах професійної компетентності від майбутнього педагога вимагається, щоб він не тільки володів професійними знаннями та умінями, але й більш чутливо реагував на нетипові педагогічні ситуації, керував індивідуальністю дитини, виробляв власну професійну позицію, впевненість у собі, адекватність самооцінки, саморегуляцію, прагнув до професіоналізму.

Навчально-методична робота, у свою чергу, спрямована на підвищення якості педагогічної діяльності, створює основу для розвитку системи підвищення методичної кваліфікації педагогів та рівня їх професійної компетентності.

Завданнями навчально-методичної роботи є такі:

- організація освітнього процесу відповідно до чинних положень і основних принципів педагогіки й психології;
- надання повсякденної і ефективної допомоги педагогам-початківцям;
- підвищення рівня професійної компетентності педагогів;

- вивчення, узагальнення й упровадження передового педагогічного досвіду;
- вибір найбільш доцільних форм і методів навчання, вироблення єдиних вимог для викладачів;
- забезпечення педагогів методичними рекомендаціями, указівками, навчальними планами, програмами, наочними посібниками та ін.;
- систематичний контроль освітнього процесу.

Виходячи з аналізу педагогічної наукової літератури, ми усвідомлюємо, що у формуванні професійної компетентності великого значення набувають критеріальні та рівневі характеристики педагога: діапазон професійного педагогічного мислення, його категоріально-понятійний і концептуальний апарат; орієнтування у сфері предмета, що викладається, здатність до трансформації наочного змісту в діяльнісно-комунікативну форму; мотиваційна й практична готовність до різних педагогічних функцій, обсяг і повнота реально забезпечуваних функцій; володіння сучасними технологіями, виконання різних педагогічних функцій: інтелектуально-розвивальної, особистісно-формуальної, функціями педагогічного аналізу, проектування, експертизи; дослідницький потенціал викладача; саморозвивальна активність педагога [4].

Функціями навчально-методичної діяльності є: аналітична; проектувальна, пов'язана з перспективним плануванням і розробкою змісту навчання, плануванням і підготовкою навчальної діяльності; конструктивна, що включає систему дій, пов'язаних із плануванням майбутнього заняття (добором, композиційним оформленням навчальної інформації), форм подання навчального матеріалу; нормативна, що стосується виконання освітніх стандартів, вимог навчальних програм, умов здійснення освітнього процесу в певному типі навчального закладу освіти; дослідницька [1].

Навчально-методична діяльність педагога є важливою складовою його професійної компетентності й спрямована на вичення й узагальнення передового досвіду організації освітнього процесу в навчальних закладах України й зарубіжних країн; розробку нових технологій освіти і професійної підготовки фахівців із урахуванням тенденцій розвитку суспільства й перспектив розвитку науки та техніки; розробку методів контролю й управління якістю підготовки учнів на усіх етапах навчання, формування фондів комплексних кваліфікаційних завдань; публікацію наукових результатів роботи з проблем освіти в періодичних наукових виданнях, у матеріалах науково-методичних конференцій, у навчально-методичних збірках і посібниках тощо.

Практика показує, що сучасні цілі професійного розвитку можуть бути реалізовані педагогами, що володіють засобами розробки методичної документації, інноваційними педагогічними технологіями. Методична готовність, як складова професійно-педагогічної готовності, є сукупністю знанневих і операційних характеристик у межах методики викладання навчальної дисципліни й методичних засобів відповідно до цільових установок професійної підготовки. Підвищення рівня професійної компетентності педагогів буде ефективним за умови формування необхідного рівня методичної компетентності.

Методична компетентність як інтеграційна характеристика особистості педагога містить у своїй структурі методичну готовність, методичне мислення, методичну культуру, методичну творчість. В умовах модернізації сучасного освітнього процесу педагогові необхідна методична готовність, яка виступає однією з інтегруючих характеристик у структурі методичної компетентності. Зміст компонентів

методичної готовності визначається залежно від рівня професійної компетентності. Методична готовність педагога включає наступні компоненти: мотиваційний (ціннісне відношення до методичної діяльності; вияв цікавості до методичної літератури; наявність прагнення до розвитку методичних знань, умінь); когнітивний (знання, отримані в результаті науково-методичної роботи; спеціальні методичні знання); організаційно-діяльнісний (уміння моделювати в різних педагогічних умовах, проводити й аналізувати педагогічний експеримент)[6].

Отже, педагогічними засадами навчально-методичної роботи з педагогами на сучасному етапі є визначення вимог щодо готовності педагога до навчально-методичної роботи, дослідження впливу навчально-методичної роботи на формування професійних якостей, врахування еволюції професійного педагогічного досвіду, урахування етнічних та регіональних особливостей навчально-методичної роботи з педагогами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Беспалько В.П. Системно-методическое обеспечение учебно-воспитательного процесса подготовки специалистов: учеб.-метод. пособие / В. П. Беспалько, Ю.Г. Татур. – М., 1989. – 144 с.
2. Гладик Н.В. Внутришкольное управление научно-методической работой. – М., 2008. – 202 с.
3. Информационно-образовательная среда вуза: учеб. пособие / А.А.Карасик, Е.В.Чубаркова, А.О.Прокубовская, Т.В.Чернякова, Н.С.Власова, Н.В.Ломовцева, И.А.Суслова. – Екатеринбург: «Изд-во УНЦ УПИ», 2012. – 80 с.
4. Слостенин В. А. Профессиональная деятельность и личность педагога / В. А. Слостенин // Педагогическое образование и наука. – 2000. – № 1. – С. 51.
5. Соловова Н. В. Методическая работа в вузе: историко-педагогический аспект / Н.В. Соловова. – Самара: «Универс групп», 2007. – 202 с.

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. В Україні поняття «волонтер» до 90-х років ХХ століття не існувало. Осіб, що займалися суспільно-корисною справою називали добровільцями, благодійниками, альтруїстами, громадськими діячами, меценатами. Офіційно волонтерство в Україні було визнане постановою Кабінету Міністрів України від 10 грудня 2003 року [4].

Сьогодні тема волонтерства стає в Україні все актуальнішою, як, втім, і в більшості країн Європи.

Виклад основного матеріалу. Волонтери – це люди, які не обмежуються оплачуваною працею і виконанням звичайних повсякденних обов'язків, витрачають час і сили на справи, які не приносять матеріальної винагороди, виходячи з того, що їхня діяльність корисна іншим, а також приносить задоволення їм самим. Можна виділити кілька причин чому люди готові витрачати свій вільний час і сили на добровільних засадах:

1. можливість набуття нових знань, вмінь та досвіду. Особливо часто це стає стимулом для молодих людей, які сприймають волонтерську діяльність як прямий шлях до постійної роботи;

2. волонтерська робота дозволяє розширити коло спілкування, зустріти людей зі схожими інтересами;

3. прагнення внести щось нове у своє життя. Наприклад, набути у спільній роботі впевненості у собі, досягти визнання своїх умінь, завойовувати повагу інших людей і відчувати себе у центрі суспільного життя [5].

Основними напрями волонтерської діяльності в Україні на сьогодні є:

1. організація дозвілля молоді;
2. залучення волонтерів до масових форм роботи;
3. проведення анкетування, опитування, соціологічні дослідження;
4. проведення інтелектуальних і розважальних ігор;
5. сприяння розширенню світогляду, інтелектуального розвитку дітей з обмеженими можливостями;
6. робота консультативних пунктів на базі різних закладів та на вулицях міста;
7. проведення роботи серед молоді;
8. розвиток творчого потенціалу талановитої молоді, навчання молоді;
9. пропаганда здорового способу життя;
10. соціальна реабілітація, попередження та подолання негативних явищ у молодіжному середовищі;
11. соціально-психологічне опікунство, соціальний патронаж (діти-інваліди, малозабезпечені, безпритульні діти);
12. участь у виїзних акціях [3].

Волонтерська діяльність в Україні здійснюється на основі таких принципів: законності; добровільності; добродійності; неприбутковості; гуманності; етичності; конфіденційності; суспільної користі; доступності та відкритості; невтручання органів державної влади, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб у волонтерську діяльність [1].

Особливість волонтерського руху в Україні полягає в тому, що найчисельнішою групою волонтерів, які працюють у соціальній сфері, є учнівська та студентська молодь. Участь молодих людей у волонтерському русі дає їм змогу зробити особистий внесок у розв'язання соціальних проблем, випробувати свої можливості, беручи участь у проєктах і програмах соціальної спрямованості. Теоретична та практична підготовка молоді до волонтерської діяльності здійснюється в школах волонтерів.

Надзвичайно потужний поштовх розвитку волонтерського руху в Україні надала Революція Гідності та війна на сході України проти російсько-сепаратистських завойовників. Так, ще під час Євромайдану багато людей за власною ініціативою надавали допомогу протестувальникам – безоплатно обігрівали, годували та лікували їх. Цей рух став надзвичайно масовим і поступово організувався в низку волонтерських рухів: «Самооборона Майдану», «Автомайдан», «Євромайдан-SOS» та багато інших об'єднань стали яскравим прикладом високого рівня громадянської свідомості українців та їхньої здатності ефективно самоорганізовуватися.

Багато з цих рухів згодом взяли за ще більш складну і масштабну справу – вони почали годувати, лікувати та забезпечувати всім необхідним Українську Армію, що воює з сепаратистами на сході нашої держави. З самого початку збройного протистояння на Донбасі держава не може впоратися із забезпеченням українського війська та добровольчих батальйонів. Саме тому Українська Армія стала справді народною – збір коштів, продуктів і різноманітного обладнання для захисників України набув значного розмаху, до цього долучилися мільйони людей. Виявилось, що волонтерам усе до снаги – від придбання військової амуніції до ремонту танків та літаків.

Волонтерський рух на підтримку українського війська виник стихійно з окремих волонтерів, які об'єднувалися в групи. З часом з'явилися лідери, що об'єднали ці роз'єднані самоорганізовані групи і почали працювати під централізованим керівництвом, а відтак – посилили вплив на державний апарат та ефективність допомоги.

Від початку листопада 2014 року в Україні діє громадська організація «Асоціація народних волонтерів», до якої ввійшли волонтерські організації, які регулярно надають допомогу військовикам і цивільним особам у зоні АТО (антитерористичної операції), а також ветеранам АТО та їхнім сім'ям.

На сьогодні в Україні існує низка волонтерських рухів та об'єднань, що зарекомендували себе як дієві й ефективні групи самоорганізації, які мають серйозний вплив, здатні віднайти будь-які потрібні ресурси та вирішити проблеми будь-якої складності. Серед них, зокрема, «Крила Фенікса», «Армія SOS», «Волонтерська Сотня», «Повернись живим», «Ми – кияни» та ін.

Волонтерські організації діють в усіх великих містах України (крім підконтрольних терористам і російським військам) та сотнях інших населених пунктах нашої держави. Нині масштаби діяльності волонтерів в Україні дають підстави говорити, що рівень громадянської свідомості в наших співгромадян значно зріс [2].

Висновки. Розвиток волонтерства в Україні повинен базуватися на ґрунтовній теоретичній базі. Створення такої бази може бути забезпеченим рядом наукових досліджень, які б виявили пріоритетні напрямки, особливості формування моделей волонтерства в суспільно-політичних, економічних умовах нашої держави.

Саме науковий підхід до вивчення можливостей розвитку волонтерського сектору може створити той професійний рівень волонтерства, який в змозі впливати на формування позитивного іміджу та високого статусу волонтера. Кожну людину, яка не є байдужою до того, що відбувається в суспільному житті її міста, села, області, можна вважати потенційним волонтером.

Література

1. Закон України «Про волонтерську діяльність». – Київ, 2011. – № 3236 – VI.
2. Кондратенко А. Країна відповідальних громадян. / А. Кондратенко // Ми – кияни, 26 січня – 8 лютого 2015 року.
3. Кратінова В.О. Волонтерство як фактор особистісного професійного розвитку майбутніх соціальних педагогів та працівників. / В. О. Каратінова, Н. Б. Ларіонова, О. П. Песоцька // Збірник наукових праць ЛПУ, 2007. – С. 70 – 77.
4. Лях Т. Л. Менеджмент волонтерських груп від А до Я: навч.-метод. посіб. / Т. Л. Лях, З.П. Бондаренко, Т. В. Журавель. – К.: Вересо – 04, 2012. – 288 с.
5. Єльчева Л. О. Посібник з розвитку громад: практичний порадник для небайдужих / Л. О Єльчева, І. М. Ібрагімова. – К., 2007. – 458 с.

ПОД- СЕКЦИЯ 5. Социальная педагогика.

Эмир依力ева Эмине Серверовна

Студент-магистрант группы 61/2 ПСП

Гуманитарно-педагогическая академия (филиал)

федерального государственного

автономного образования учреждения высшего образования

«Крымский федеральный университет им. В. И. Вернадского»

г. Ялта

**ПОДГОТОВКА БУДУЩИХ СОЦИАЛЬНЫХ ПЕДАГОГОВ
К СОЦИАЛЬНОМУ ИНСПЕКТИРОВАНИЮ СЕМЕЙ,
ОКАЗАВШИХСЯ В СЛОЖНЫХ ЖИЗНЕННЫХ ОБСТОЯТЕЛЬСТВАХ**

Ключевые слова: социальное инспектирование; сложные жизненные обстоятельства.

Keywords: social inspection; difficult circumstances.

ПРОФІЛАКТИКА ПСИХОСОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ

***Анотація:** у статті розглянуто особливості роботи соціального педагога, котрі призводять до психосоматичних захворювань та виділено основні напрямки профілактики психосоматичних захворювань.*

Актуальність: Професія соціального педагога безпосередньо є однією з найскладніших, так як соціальному педагогу постійно доводиться в силу своєї професійної діяльності спілкуватися з іншими індивідами, переймати на себе їх потреби, проблеми та переживання, що передбачає установа психоемоційного контакту, і на базі цього в спеціаліста можуть виникати певні психосоматичні порушення, які також пов'язані з емоційним станом. Тому постає гостра потреба у профілактиці виникнення таких розладів організму.

Актуальність даної теми також обумовлена тим, що психосоматичні розлади є одними з найнебезпечніших у своєму розвитку і деякі з них важко піддаються лікуванню, і можуть позначатися на коло спілкування спеціаліста вдома, також в роботі з клієнтами, так як через розлади свого організму вони не можуть надати належної їм допомоги, і також на взаємодії з колегами по роботі

Метою статті є виявлення причин та наслідків психосоматичних розладів і їх вплив на працездатність соціального педагога, а також виявлення основних напрямків профілактики даних розладів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій: вивченням психосоматичних захворювань займалися такі вчені, як: І.В. Тухтарова, Т.З. Біктимиров, І. Г. Малкіна-Пих, К. Таппервайн, Л. Хей та інші. Всі перелічені вчені надають особливого значення емоціям і їх впливу на стан здоров'я індивіда.

Як правило, дослідивши різні методи, можна сказати, що конкретно окреслених не існує, і в основному всі методи діагностики спираються на психоаналіз, який в першу чергу буде досліджувати емоційний стан і все, що з ним пов'язано [1].

Виділяють 7 головних причин виникнення психосоматичних розладів:

Внутрішній конфлікт. Це безпосередньо внутрішній діалог, який може виникнути, наприклад, за умови, коли соціальний працівник не бажає працювати з певним клієнтом, але через ряд певних причин він повинен надати йому допомогу.

Мотивація. Це дуже серйозна причина, що викликає сильний опір при усвідомленні. Наприклад, соціальний педагог в своїй діяльності допомагає вирішувати проблеми різних індивідів, і не піклується про себе, іноді віддається роботі з головою, і не приділяє собі уваги, так би мовити піклується про інших.

Ефект навіювання. Тут має місце навіювання іншими особами виникнення певних проблем та інші.

Елементи органічної мови. Всім давно відома розповсюджена фраза, що «Наші думки матеріальні». Головний мозок сприймає як керівництво до дії все, що ми вимовляємо і про що думаємо. А для соціального педагога всі ризики збільшуються, адже він працює з різними прошарками суспільства, які вносять в його життя як позитив, так і негатив.

Ідентифікація зі значимою особою. Це спроба бути схожим на когось. Але, постійно імітуючи іншого, людина як би відсторонюється від свого тіла, а тіло такого ставлення до себе зазвичай не прощає і починає хворіти.

Самопокарання. Якщо людина робить непорядний зі своєї точки зору вчинок, він іноді несвідомо піддає себе покаранню. Самопокарання – дуже поширена причина багатьох травм і соматичних порушень.

Болючий, травматичний досвід минулого. Як правило, це психічні травми раннього періоду дитинства, про які людина, можливо, на свідомому рівні вже й не пам'ятає. І так, наприклад, спеціаліст міг якимось чином не згадувати дані травми дитинства, а в разі коли до нього приходять клієнти з такою ж проблемою як у нього, то на базі цього його травма зростає і знаходить своє вираження у певній фізіологічній хворобі [2].

Тож можна додати, що конкретна окрема хвороба має своє підґрунтя і, на думку психологів, які займаються питаннями психосоматичних розладів, не має невиліковних хвороб, все починається з нашої голови [3].

Так, можна сказати, що психосоматичні розлади працівників соціально-педагогічної сфери пов'язані з тим, що до кола їхнього спілкування входить досить немала кількість осіб, частина яких це є клієнти, котрі звертаються за допомогою у вирішенні своїх складних життєвих обставин.

Для того, щоб не виникало таких розладів або ж для запобігання їх ускладненням потрібно дотримуватися психологічної дієти, котра розраховується наступним чином: позитивних емоцій має бути не менше 35%; емоційно-нейтральних станів – 60%; доза негативних емоцій не повинна перевищувати 5%.

І для профілактики психосоматичних розладів доцільно використовувати такі методи як: психоаналіз, арт-терапію, аналітичну терапію, пісочну терапію.

Також доцільним є відвідування різних гуртків, курсів, тренінгів. Наприклад, можна відвідувати йогу, це допоможе релаксувати, відволіктися від сірих буденних проблем, ще можна відвідувати заняття бойових мистецтв, адже в них вивчається контроль над своїм розумом та тілом, заняття спортом допоможуть позбавитися від зайвої агресії, що може виникнути через різні стресові ситуації.

Висновок: нами було виділено сім основних причин їх виникнення та методи профілактики вищевказаних нами розладів, а ще запропоновано психологічну дієту для профілактики чи запобігання ускладненню психосоматичних розладів у соціальних педагогів.

Список використаних джерел

1. Алескандр Франц. Психосоматическая медицина. Принципы и практическое применение. /Александр Франц; [Пер. с англ. С. Могилевского]. — М.: ЭКСМО-Пресс, 2002. — 352 с.

2. Елисеев Ю. Ю. Психосоматические заболевания / Елисеев Ю. Ю. – М.: АТС, 2003. – 311 с.
3. Луиза Хей. Исцели себя сам / Луиза Хей. Изд-ва: Олма Медиа Групп, Олма-Пресс, 2006 г. – 208 с.

СЛУЖБИ У СПРАВАХ ДІТЕЙ, СІМ'Ї ТА МОЛОДІ ЯК СУБ'ЄКТ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ З БЕЗДОГЛЯДНИМИ ТА БЕЗПРИТУЛЬНИМИ ДІТЬМИ

Постановка проблеми. Служба забезпечує виконання повноважень, встановлених законодавством України у сфері соціального захисту, соціальної підтримки та надання соціальних послуг дітям, зокрема, дітям-сиротам та дітям, позбавленим батьківського піклування тощо.

Виклад основного матеріалу. Наведемо лише деякі дані з результатів діяльності Самбірської служби у справах дітей, сім'ї та молоді.

Комісією у складі начальника відділу запобігання дитячій безпритульності, бездоглядності та профілактики правопорушень серед дітей служби у справах дітей Самбірської районної державної адміністрації Наталією Білас, головного спеціаліста відділу з питань опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, що залишилися без батьківської опіки дітей служби у справах дітей Самбірської районної державної адміністрації Іриною Пиртко 17 березня 2016 року проведено перевірку умов утримання та виховання дітей, які перебувають на повному державному забезпеченні у дитячому будинку змішаного типу «Рідний дім» с. Корналовичі Самбірського району.

Станом на 17 березня 2016 року у дитячому будинку виховується 39 дітей, з них 2 дитини-сироти, 3 дітей, позбавлених батьківського піклування та 34 дитини соціально-незахищених категорій.

У закладі створено три групи для дітей різного віку: група дошкільного віку (діти віком 3-6 років) налічує 14 дітей, дві групи шкільного віку (діти віком від 7-18 років) налічує 25 дітей, з них 13 – група хлопців, 12 – група дівчат.

Протягом 2015 року 17 вихованців дитячого будинку оздоровлювались в оздоровчому таборі «Затишне гніздечко» в с. Гребенів Сколівського району та 7 дітей ДП «УДЦ «Молода гвардія»» м. Одеса.

Двічі на рік спеціалістами Самбірської дитячої поліклініки проводиться поглиблений медичний огляд вихованців дитячого будинку. На кожного вихованця дитячого будинку заведена особова справа. Під час перевірки особових справ вихованців комісією виявлено незначні порушення. Дирекцію дитячого будинку повідомлено про дані недоліки та визначені терміни їх усунення.

9 березня 2016 року в Самбірському районі обстежено умови проживання 3 сімей опікунів/піклувальників, в яких проживає 2 дітей-сиріт та 2 дітей, позбавлених батьківського піклування на території Ралівської сільської ради.

Опікуни, піклувальники створили своїм підопічним сприятливі умови для життя, всебічного розвитку, виховання та навчання. Умови проживання у сім'ях задовільні, порушень прав дітей не виявлено, опікунам, піклувальникам рекомендовано надалі добросовісно виконувати свої обов'язки, дбати про дітей, їх здоров'я,

фізичний, розумовий та духовний розвиток. В результаті проведеної роботи складені відповідні акти.

Обстеження проводилось комісією у складі головного спеціаліста відділу з питань опіки та піклування над дітьми-сиротами та дітьми, що залишилися без батьківської опіки служби у справах дітей Іриною Пиртко, головного спеціаліста відділу запобігання дитячій безпритульності, бездоглядності та профілактики правопорушень серед дітей служби у справах дітей Зоряною Войтович, головного спеціаліста у справах сім'ї і молоді Ралівської сільської ради Іриною Василюшин.

З метою соціального захисту дітей, 01 березня 2016 року, обстежено умови проживання 2 сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах, у яких виховується 3 дітей, на території Ралівської сільської ради (с. Нагірне).

Комісією у складі начальника відділу запобігання дитячій безпритульності, бездоглядності та профілактики правопорушень серед дітей служби у справах дітей райдержадміністрації Наталією Білас, головного спеціаліста відділу запобігання дитячій безпритульності, бездоглядності та профілактики правопорушень серед дітей служби у справах дітей Зоряною Войтович, спеціаліста у справах сім'ї та молоді Ралівської сільської ради Ірини Василюшин під час обстеження матеріально-побутових умов проживання сімей з батьками проведено профілактичну бесіду щодо створення належних умов для проживання, навчання та виховання дітей, щодо шкідливості вживання алкогольних напоїв. У результаті проведеної роботи батьків попереджено про адміністративну відповідальність за неналежне виконання батьківських обов'язків.

16 лютого 2016 року начальником відділу запобігання дитячій безпритульності, бездоглядності та профілактики правопорушень серед дітей служби у справах дітей райдержадміністрації Наталією Білас перевірено стан організації виховної та правовиховної роботи в Ралівській СЗШ I-III ступенів імені І. Франка та Вільшаницькій СЗШ I-III ступенів.

Превентивне виховання в даних школах забезпечується на підставі Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, Законів України «Про охорону дитинства», «Про молодіжні та дитячі громадські організації», «Про попередження насильства в сім'ї» та ін.

Виховна та правоосвітня робота здійснюється згідно із річним планом виховної роботи школи на 2015-2016 н.р., який є складовою частиною річного плану роботи школи та виховних програм Ралівської СЗШ та Вільшаницької СЗШ I-III ст. на 2013-2016рр.

У листопаді-грудні 2015 року в навчальних закладах проведено Всеукраїнський тиждень права.

Дирекцією шкіл видано ряд наказів про попередження правопорушень, злочинності та бездоглядності серед учнів, про організацію роботи з правового виховання, про заборону паління, споживання алкогольних напоїв в приміщеннях й на території навчального закладу та проведення відповідної профілактичної роботи, про організацію роботи щодо виконання плану заходів про запобігання торгівлі людьми, гендерної культури та гендерної рівності в навчальному закладі на 2015-2016 роки.

Просвітницька робота з батьками здійснюється у формі лекцій, бесід, виступів на батьківських зборах, на засіданнях батьківського всеобучу та лекторію, під час

яких проводяться тренінги та анкетування для батьків, здійснюється розповсюдження пам'яток, буклетів.

Координацію роботи з профілактики правопорушень здійснює Рада профілактики правопорушень серед учнів. Протягом навчального року в Ралівській СЗШ I-III ст. проведено 5 засідань Рад профілактики правопорушень (сплановано 9), у Вільшаницькій СЗШ I-III ст. проведено 3 засідання (сплановано 6). На час перевірки на внутрішкільному обліку дітей, схильних до правопорушень немає.

Під час перевірки фактів порушень прав дітей у школах не виявлено. У Вільшаницькій СЗШ I-III ст. виявлені недоліки організації правохововної роботи. Дирекцію школи повідомлено про дані недоліки та визначені терміни їх усунення.

19 лютого 2016 року Службою у справах дітей спільно з районним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді райдержадміністрації 19 лютого 2016 року проведено профілактичний рейд «Діти вулиці», «Вокзал», «Підліток».

Під час даного рейду дітей, які б займалися бродяжництвом, жебракуванням, розпивали спиртні напої та курили в громадських місцях не виявлено.

Обстежено житлово-побутові умови проживання дитини, позбавленої батьківського піклування, яка виховується у прийомній сім'ї та дитини-сироти, що проживає разом із опікуном у с. Дубрівка Самбірського району. Спеціалістами складено відповідні акти обстеження сімей. Умови проживання у сім'ях задовільні, порушень прав дітей не виявлено, прийомним батькам та піклувальнику рекомендовано надалі добросовісно виконувати свої обов'язки, дбати про дітей, їх здоров'я, фізичний, розумовий та духовний розвиток.

Висновки. Явище дитячої бездоглядності і безпритульності є складним і неоднозначним, а тому дуже важливим напрямом роботи з цією категорією дітей є підвищення якості діяльності соціальних служб, збільшення кількості соціальних працівників, особливо в умовах сьогодення.

ПОД-СЕКЦИЯ 3. Инновации в области образования

Гуцак Ж.М.

доцент, кандидат педагогічних наук,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

Фартушок І.М.

доцент, кандидат технічних наук,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка

